

วารสารบริหารรัฐกิจ

สำนักวิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ปีที่ 3 ฉบับที่ 1

กรกฎาคม - ธันวาคม 2562

สำนักวิชาบริหารรัฐกิจ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

School of Public Administration Chiang Rai Rajabhat University

ISSN : 2287-0725

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วราดวง สมณาคัดดี

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์ยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว

กองบรรณาธิการ

1. ศาสตราจารย์ ดร.อัมพร อารังลักษณ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.วนิดา สัจพันโรจน์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี ฉิรินัง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
4. รองศาสตราจารย์สมชาย ปรีชาศิลปกุล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร	มหาวิทยาลัยพะเยา

ที่ปรึกษาประจำวารสาร

1. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ วงษ์บุรณาวาทย์	นักวิชาการอิสระ
3. รองศาสตราจารย์พรชัย เทพปัญญา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. รองศาสตราจารย์ประกายศรี ศรีรุ่งเรือง	ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ หอปรัชญารัชกาลที่ 9
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรชัย มุ่งไธสง	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
6. อาจารย์เนรมิตร จิตรรักษา	คณบดีสำนักวิชาบริหารรัฐกิจ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

คณะกรรมการประจำวารสาร

1. อาจารย์วราดวง สมณาคัดดี	บรรณาธิการ
2. อาจารย์ยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
3. อาจารย์สิมินตราพร สุรินทร์	กรรมการ
4. อาจารย์ชุตินา ปัญญาหลง	กรรมการ
5. นายประกาศิต แซ่เฮ้อ	กรรมการ
6. นางสาวจารุวรรณ คำไม้ะ	เลขานุการคณะกรรมการและผู้ประสานงาน
กองบรรณาธิการวารสาร

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ

1. ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะนติ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี ฉิรินัง
3. รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนิมพานิช
4. รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะขันหมาก
5. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเชษฐ์ ชีระมณี
6. รองศาสตราจารย์ดิเรก ควรสมาคม

7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร วิชัยรัมย์
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ลีตระกูล
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัตรา ตันติจรียาพันธ์
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรพล พุทธิรักษา
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บงกชมาศ เอกเอี่ยม
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา ลีระศิริ
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร อิมิวัตร์
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติมา โหล่ายอง
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปวีณา ลีตระกูล

บทนำ

“วารสารบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย” ฉบับนี้ได้ดำเนินการเข้าสู่ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 ซึ่งมีการนำเสนอบทความวิจัยและบทความวิชาการที่น่าสนใจมากมาย ทั้งในศาสตร์สาขาวิชาทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ กฎหมาย และสังคมศาสตร์ โดยได้มีการรวบรวมและนำเสนอไว้หลายบทความ ดังนี้

บทความแรก เรื่อง “ความสัมพันธ์ของประสิทธิผลของผู้นำ และความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่” มุ่งศึกษาประสิทธิผลของผู้นำและความสามารถในการแข่งขัน โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ร่วมกัน ทำให้ทราบได้ว่าการบริหารงานภายในหน่วยงานให้เกิดผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับตัวผู้นำ ซึ่งถือได้ว่ามีอิทธิพลต่อการบริหารงานในองค์การอย่างมาก เนื่องจากผู้นำมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อหน่วยงาน ต่อผู้ได้บังคับบัญชา และต่อผลงานที่ปรากฏออกมา ดังนั้น ความสัมพันธ์ของประสิทธิภาพผู้นำจึงเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

บทความที่สอง เรื่อง “ศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” มุ่งศึกษาศักยภาพภาวะผู้นำของชุมชน ทรัพยากรของชุมชน และการติดต่อประสานงานของชุมชน ทำให้เกิดองค์ความรู้พื้นฐานอันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพผู้นำที่สามารถจัดการชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืนเพิ่มขึ้น

บทความที่สาม เรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปและบรรยากาศองค์การที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข” มุ่งศึกษาภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยพิจารณาจากปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยผู้นำแบบเน้นงาน แบบเน้นคน แบบปล่อยปละละเลย แบบประนีประนอม และแบบทีมงาน รวมถึงปัจจัยด้านโครงสร้างองค์การ ด้านความอบอุ่น ด้านการสนับสนุน ด้านการให้รางวัลและการลงโทษ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข

บทความที่สี่ เรื่อง “เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” มุ่งศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) โดยพิจารณาจากเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคลที่เป็นจิตลักษณะภายในของประชาชน และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมของประชาชน

บทความที่ห้า “การมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” มุ่งศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนเปรียบเทียบกับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยพิจารณาจากการมีส่วนร่วมปฏิบัติ การวางแผนการ การร่วมคิดและประมวล รวมถึงพิจารณาความแตกต่างระดับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครอบครัวที่มีอาชีพและสมาชิกในครัวเรือนต่อการจัดการขยะมูลฝอย

บทความที่หก เรื่อง “การบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากการต่อเติมอาคาร” มุ่งศึกษาปัญหาการบริหารจัดการ แนวทางการพัฒนา และเสนอยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนา โดยพิจารณาจากจากข้อมูลข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการต่อเติมอาคาร การกำหนดนโยบาย

ของกรุงเทพมหานครที่ส่งเสริมข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบต่างๆ อย่างชัดเจน และแนวทางการกำหนดและ
นำแนวทางยุทธศาสตร์ปรับเข้ากับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บทความที่เจ็ด เรื่อง “THE ROLE OF MICROFINANCE IN PROMOTING QUALITY OF LIFE
OF THE POOR HOUSEHOLDS : CASE OF THE TO MONG COMMUNITY FUNDS IN YALA PROV-
INCE” มุ่งศึกษาบทบาทของสินเชื่อขนาดเล็กเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มีฐานะยากจนเพื่อให้
มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

บทความที่แปด เรื่อง “กฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษเกี่ยวกับเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม”
มุ่งให้สาระความรู้เกี่ยวกับกฎหมายในสถานการณ์น้ำท่วม ซึ่งสะท้อนถึงหนทางแห่งการสร้างสมดุลระหว่าง
สิทธิในการปกป้องทรัพย์สินจากสถานการณ์น้ำท่วมและหน้าที่ในการกระทำการป้องกันน้ำท่วม

บทความที่เก้า เรื่อง “โครงการพระราชรัฐ: นโยบายเชิงประชานิยมภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่กับ
การสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)” มุ่งศึกษาความหมายของประชานิยมและ
แนวทางการดำเนินนโยบายในประเทศไทย แนวทางการบูรณาการโครงการพระราชรัฐผ่านกระบวนการต่างๆ
โดยผนวกเข้ากับแผนยุทธศาสตร์ชาติตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ตลอดจนปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย
ภายใต้ต้นนโยบายเชิงประชานิยม ซึ่งมีการนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เชิงระบบและสามารถสรุปเหตุผลสำคัญ
ของการดำเนิน “นโยบายเชิงประชานิยม” ภายใต้ชื่อ “โครงการพระราชรัฐ” อย่างน่าสนใจ

สำหรับบทความสุดท้าย เป็นบทวิจารณ์หนังสือ (Book review) เรื่อง “ตัวแบบ/กระบวนการทัศน์
รัฐประศาสนศาสตร์ จากรัฐประศาสนศาสตร์แบบดั้งเดิมสู่การบริหารปกครองสำหรับการทำวิจัยและการ
อธิบายปรากฏการณ์ทางการบริหารในภาครัฐ” ซึ่งเขียนและเรียบเรียงโดยรองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนิม
พานิช ปรมาจารย์ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย หนังสือเล่มนี้สามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึง
พัฒนาการของรัฐประศาสนศาสตร์ตั้งแต่ระยะแรก (ค.ศ.1900) จนถึงปัจจุบันได้เป็นอย่างดี เหมาะสำหรับ
บุคคลทั่วไป นักศึกษาระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอกทางรัฐประศาสนศาสตร์เป็นอย่างยิ่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วราดวง สมณศักดิ์

บรรณธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย	หน้า
ความสัมพันธ์ของประสิทธิผลของผู้นำ และความสามารถในการแข่งขัน ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่ The Relationships Between Leadership Effectiveness and Competitiveness of Small- and Medium-Sized Enterprises in Chiang Mai Province <i>ณัฐ ธาระสืบ และ บุญชาญ ผ่านสุวรรณ</i>	1
ศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็ง และยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย Potential of the Community Leaders for Driving the Community Capital for Strong and Sustainable Community Management in Mae Pao Sub-district, Phaya Meng Rai District, Chiang Rai Province <i>นาวัน พรหมใจสา</i>	13
ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปและบรรยากาศองค์การที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพใน การปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข The Influence of Transformational Leadership and Organizational Climate toward the Performance Efficiency of Personnel in Thongsuk College <i>วศิน พรหมพิทักษ์กุล และ พินัย วิถีสวัสดิ์</i>	25
เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย Conditions on the Non-communicable Disease (NCD) Prevention Behaviors of the Population of Mae Pao Sub-district, Phaya Meng Rai District, Chiang Rai Province <i>ต้องรัก จิตรบรรเทา, ธนพัทธ์ จันทร์พิพัฒน์พงศ์, จันจิรา วิชัย</i>	45

บทความวิชาการ

กฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษเกี่ยวกับเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม
ปีติเทพ อู่ยืนยง

57

ความสัมพันธ์ของประสิทธิผลของผู้นำ และความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจ
ขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่
The Relationships Between Leadership Effectiveness and Competitiveness
of Small- and Medium-Sized Enterprises
in Chiang Mai Province

(วันรับบทความ: 23 กรกฎาคม 2562; วันแก้ไขบทความ: 30 สิงหาคม 2562; วันตอบรับบทความ: 4 กันยายน 2562)

ณัฐ ธาระสีบ*
Nut Tarasueb
บุญชาญ ผ่านสุวรรณ**
Boonchan Pansuwan

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของผู้นำของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่ 2. เพื่อศึกษาความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่ 3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของประสิทธิผลของผู้นำกับความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือผู้บริหารของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็นนิติบุคคลจำนวน 400 ชุด เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม มีค่าความเที่ยงตรงมีค่าคะแนน 0.68 –1.00 คะแนน และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของผู้นำ อยู่ในระดับมาก 2) ความคิดเห็นต่อความสามารถในการแข่งขัน อยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่าง ประสิทธิผลของผู้นำกับความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่ ผลพบว่า ประสิทธิผลของผู้นำมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความสามารถในการแข่งขัน โดยมีสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1.31 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

คำสำคัญ: ประสิทธิผลของผู้นำ; ความสามารถในการแข่งขัน; วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

* ดร., มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Corresponding author, E-mail: tara_nut@ru.ac.th

** อาจารย์ประจำ, สาขาวิชาการจัดการและสาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยทองสุข

Corresponding author, E-mail: nook392@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the leader effectiveness of small- and medium-sized enterprises in Chiang Mai province 2) the competitiveness of SMEs in Chiang Mai, and 3) the relationship between the effectiveness of SME leaders and the competitiveness of SMEs in Chiang Mai. The sample group used in this research consisted of 400 SME administrators who were juristic persons. The questionnaire was used as a tool to collect data. The validity of the questionnaire was 0.68 - 1.00 and the reliability of the questionnaire was 0.97. [The data were analyzed by means of] structural equation analysis

The results of the research revealed that 1) the analysis of the opinion toward leader effectiveness was at a high level. 2) the analysis of the opinion toward competitiveness was at a high level. 3) the analysis of the relationship between the effectiveness of SME leaders and the competitiveness of SMEs showed that the leader effectiveness had the same relationship with the competitiveness at the coefficient level of 1.31 and the significance level of 0.01.

Keywords: leader effectiveness; competitiveness; small-and medium-sized enterprises

1. บทนำ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นกลุ่มวิสาหกิจส่วนใหญ่ของประเทศที่มีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นภาคธุรกิจที่มีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและยังเป็นภาคธุรกิจที่มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นการลงทุนในประเทศเนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมักเป็นธุรกิจที่ผู้ประกอบการรายใหม่เริ่มเข้ามาลงทุนและพัฒนาตัวเองเพื่อเป็นผู้ประกอบการที่มีขนาดใหญ่ต่อไป นอกจากนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังเป็นภาคธุรกิจที่มีจำนวนการจ้างงานส่วนใหญ่ของประเทศ ทั้งแรงงานในระบบและแรงงานนอกระบบวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นแหล่งฝึกอบรมของแรงงานประเภทต่างๆ เป็นภาคธุรกิจที่สร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้ทรัพยากรและสร้างระบบการแข่งขันซึ่งจะช่วยลดการผูกขาดของผู้ผลิตรายใหญ่ ซึ่งจะทำให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสร้างทางเลือกที่หลากหลายและราคาอย่างเหมาะสมแก่ผู้บริโภค (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559, บทนำ)

ในสภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจและการเมืองโลกในยุคปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อกระบวนการทำธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย ส่งผลทำให้ภาควิสาหกิจของไทย ไม่ว่าจะเป็นขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ จะต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำเป็นที่จะต้องเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และสร้างความ

ได้เปรียบจากการแข่งขันในด้านต่างๆ และการยกระดับความสามารถในการทำธุรกิจให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีจำนวนผู้ประกอบการจำนวนมาก ให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันและมีโอกาสทางการค้าในยุคดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะที่สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป เรือโน้ชการเติบโตของธุรกิจ การเปลี่ยนแปลงในอุปสงค์ทำให้เกิดการแข่งขันทางธุรกิจอย่างเข้มข้น (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2560, หน้า 45)

ความสามารถของผู้นำ ทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติงานได้ตามความต้องการ ทำให้เกิดประสิทธิภาพแก่องค์กร ผู้นำที่มีประสิทธิภาพ มีแนวโน้มที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้ได้บังคับบัญชา มีแนวโน้มที่จะตั้งเป้าหมายการปฏิบัติงานได้ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในเรื่องการจูงใจของผู้นำ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพและการจัดการสภาพแวดล้อมในองค์การกับข้อได้เปรียบในการแข่งขัน ผลการวิจัยพบว่า การจัดการด้านคุณภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมช่วยให้สามารถแข่งขันได้ทั้งด้านต้นทุนและความแตกต่าง ได้พบในงานศึกษาหลายชิ้นว่าเป็นประเด็นหนึ่งที่ส่งผลให้ธุรกิจขนาดเล็กระบบประสบความสำเร็จ (Leonidas, Thomas, Paul, Stavroula, & Constantine, 2015; Bass & Avolio, 1997) ความสำเร็จของ SMEs ภายใต้โลกาภิวัตน์ขึ้นอยู่กับ การนำไปใช้ และนำกลยุทธ์ในการแข่งขันไปปฏิบัติ (Porter, 1980, p. 269) กลยุทธ์สะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในองค์การทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว โดยการบริหารประสิทธิภาพของกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแข่งขัน และการดำเนินการด้านกลยุทธ์ทางการตลาด เป็นส่วนที่สนับสนุนการบริหารงานของเจ้าของกิจการ (Leonidas, Thomas, Paul, Stavroula, & Constantine, 2015, p. 667)

โดยจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพที่โดดเด่นในหลายด้าน เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจในภาคเหนือ มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด สูงเป็นอันดับ 1 ของภาคเหนือ มีมูลค่า 222,434 ล้านบาท (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คงอยู่ ณ พฤศจิกายน จำนวน 20,321 ราย

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้สนใจศึกษาถึงความสัมพันธ์ของประสิทธิผลของผู้นำกับความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของผู้นำของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของประสิทธิผลของผู้นำกับความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่

3. ประโยชน์ของการวิจัย

1. นำผลที่ได้จากการวิจัยความสัมพันธ์ประสิทธิผลของผู้นำ และความสามารถในการแข่งขันไปประยุกต์ใช้ในธุรกิจต่างๆ
2. เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลของผู้นำของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศ

4. สมมติฐานของการวิจัย

ประสิทธิผลของผู้นำ ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่

5. ขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็นนิติบุคคลในทุกอุตสาหกรรม จำนวน 20,321 คน ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็น นิติบุคคล จำนวน 420 คน ที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร กำหนดขนาดตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95%
3. ด้านขอบเขตด้านระยะเวลา
ในการวิจัยนี้จะเริ่มดำเนินการเดือนธันวาคม 2561 ถึงเดือนมีนาคม 2562 โดยมีระยะเวลาดำเนินการ 4 เดือน

6. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็นนิติบุคคล จำนวน 20,321 คน ที่ตั้งอยู่ในเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่าง

ขนาดกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรของ Yamane (อ้างถึงใน บุญมี พันธุ์ไทย, 2557, หน้า 121) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และกำหนดความคลาดเคลื่อนเท่ากับ .05 คำนวณได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 399.94 คน แต่การวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

ด้านขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาความสัมพันธ์ของ ประสิทธิผลของผู้นำ และความสามารถในการแข่งขัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาจากตำรา เอกสาร บทความ หนังสือ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ประสิทธิผลของผู้นำ และความสามารถในการแข่งขันเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้าง

แบบสอบถาม

2. นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 นำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม โดยกำหนดข้อความแบบสำรวจรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา เพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดให้มีความสมบูรณ์ มีความชัดเจน และมีความเหมาะสม พร้อมกับประเมินคำถามในแต่ละข้อว่ามีเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ โดยการหาดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนผลการประเมินตามเกณฑ์ นำผลคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญให้มาพิจารณาแต่ละข้อ แล้วนำคะแนนไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับสิ่งที่ต้องการวัด โดยผู้วิจัยจะเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (Best & Kahn, 2003) และปรับสำนวนภาษาตามที่คุณเชี่ยวชาญเสนอแนะ ส่วนข้อที่มีค่าต่ำกว่า 0.5 ตัดออกจากแบบสอบถาม

4. เรียบเรียงข้อคำถามที่ผ่านการประเมินจัดเป็นชุดคำถามใหม่ เพื่อนำไปทดลองใช้ กับกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็นนิติบุคคล โดยทดลองใช้กับกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็นนิติบุคคลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 40 คน

5. วิเคราะห์รายข้อ เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกโดยวิธี Item-total correlation (r) แล้วคัดเลือกคำถามรายข้อที่มีคุณภาพเมื่อ r มีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

6. หาค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของ Cronbach (1974) และใช้เกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟายอมรับที่ค่ามากกว่า 0.7 (Hair, Black, Babin, Anderson, & Tatham, 2006)

7. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยเรียงลำดับเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ในการสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลโดยการจับฉลาก เพื่อเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 2 วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา โดยผู้วิจัยจะทำการกำหนดจำนวนตัวอย่างในการเก็บข้อมูลของทั้ง 10 เขต ในจำนวนเขตละเท่า ๆ กัน

ขั้นตอนที่ 3 วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความสะดวก โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกหน่วยตัวอย่างโดยยึดหลักความสะดวกเป็นสำคัญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ตามความคิดเห็นของประสิทธิผลของผู้นำ, ความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตเชียงใหม่ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสถิติเชิงพรรณนา (Quantitative Statistic Descriptive analysis) โดยใช้สถิติ ดังนี้ 1) ร้อยละ (Percentage) 2) ค่าเฉลี่ย ($\text{Mean} = \bar{X}$) 3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.)

2. การวิเคราะห์ประสิทธิผลของผู้นำส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตเชียงใหม่ ด้วยการใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling : SEM) โดยการวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) ด้วยเทคนิคการใช้หลักการค่าประมาณความควรจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood: ML) ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง เพื่อศึกษา อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรว่ามีผลต่อตัวแปรตามมากน้อยเพียงใด ด้วยโปรแกรม Amos (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2553: 183)

7. สรุปผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุด คือ ความพึงพอใจในงานของผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.35 และระดับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.75 รองลงมา คือ การทุ่มเทในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.09 และระดับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.82 น้อยที่สุด คือ ความมีประสิทธิภาพของผู้นำ มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.96 และระดับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.76 และประสิทธิผลของผู้นำ มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.13 และระดับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.78 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของผู้นำของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตเชียงใหม่

ประสิทธิผลของผู้นำ	\bar{X}	SD	แปรผล
ความมีประสิทธิภาพของผู้นำ	3.96	0.76	มาก
ความพึงพอใจในงานของผู้ใต้บังคับบัญชา	4.35	0.75	มาก
การทุ่มเทในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา	4.09	0.82	มาก
รวม	4.13	0.78	มาก

2. ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุด คือ การสร้างความแตกต่างด้านนวัตกรรม มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.25 และระดับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.79 รองลงมา คือ การสร้างความแตกต่างด้านคุณภาพ มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.90 และระดับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.81 น้อยที่สุด คือ การสร้างความแตกต่างด้านการตลาด มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.56 และระดับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.81 และความสามารถในการแข่งขัน มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.9 และระดับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.80 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
ในเขตเชียงใหม่

ความสามารถในการแข่งขัน	\bar{X}	SD	แปลผล
การสร้างความแตกต่างด้านนวัตกรรม	4.25	0.79	มาก
การสร้างความแตกต่างด้านการตลาด	3.56	0.81	มาก
การสร้างความแตกต่างด้านคุณภาพ	3.90	0.81	มาก
รวม	3.90	0.80	มาก

3. การทดสอบข้อสมมุติฐาน

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล (measures of the model fit)

การตรวจสอบความสอดคล้องกันของโมเดลหรือตรวจสอบความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ ถ้าสอดคล้องกันก็สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ และถ้าตัวแปรไม่มีความสอดคล้องกันแล้ว ตัวแบบสมการโครงสร้างจะไม่สามารถนำมาคำนวณได้ ผู้วิจัยต้องดำเนินการปรับโมเดลจนมีความสมบูรณ์เป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือตามหลักของขบวนการวิจัยก่อน นั่นเอง ดังนั้น การพัฒนาโมเดลให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์นั้น นิยมเรียกว่า “Model Fit” ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

โมเดลตัวแบบเชิงประจักษ์กับตัวแบบทางทฤษฎี (โมเดลต้นแบบ) มีความสอดคล้องกัน ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินโมเดล ดังนี้

- 1) ค่า Chi-square Probability Level: CMIN-p เท่ากับ .663
- 2) Relative Chi-square: CMIN/df เท่ากับ .734
- 3) Goodness of Fit Index: GFI เท่ากับ .969
- 4) Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA เท่ากับ .000

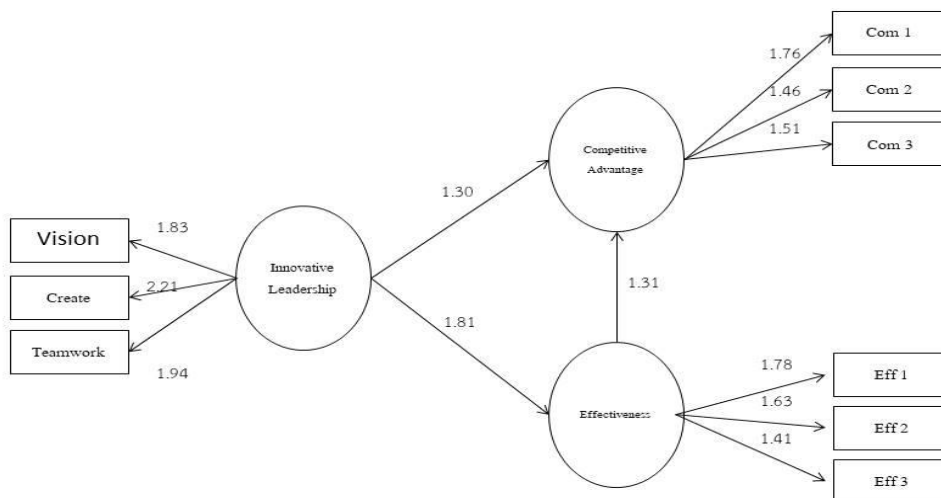
จากผลการวิจัยที่ได้ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบทางทฤษฎี(โมเดลต้นแบบ) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกัน โดยขอแสดงข้อมูลตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 เกณฑ์และผลการตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบทางทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สัญลักษณ์	ค่าสถิติ	วัตถุประสงค์	เกณฑ์	ผลการวิจัย	ผลการพิจารณา
CMIN-p	Chi-square Probability Level	เพื่อตรวจสอบค่าความน่าจะเป็นของไคสแควร์ซึ่งจะต้องไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ	$p > .05$	0.663	สอดคล้อง/ผ่านเกณฑ์
CMIN/df	Relative Chi-square	ตรวจสอบว่าตัวแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์	< 3	0.734	สอดคล้อง/ผ่านเกณฑ์
GFI	Goodness of Fit index	เพื่อวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบโดยมีค่าระหว่าง 0-1.00	> 0.90	0.969	สอดคล้อง/ผ่านเกณฑ์
RMSEA	Root Mean Square Error of Approximation	เพื่อบอกค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแบบในรูปของรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณค่าระหว่าง 0-1.00	< 0.08	0.000	สอดคล้อง/ผ่านเกณฑ์

ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของโมเดล (parameter estimation of the model) หรือผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ต่างๆ

ผลการวิเคราะห์เส้นทางของรูปแบบความสัมพันธ์แบบเต็มรูปของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม (ตัวแปรแฝง) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น นำมาสร้างรูปแบบความสัมพันธ์แบบเต็มรูป (over identified model) ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีเส้นทางเชื่อมระหว่างตัวแปรในทิศทางเดียวกันที่สามารถเชื่อมได้ไปสู่ตัวแปรตามที่เป็นตัวแปรภายในหรือตัวแปรแฝงทุกสมการโครงสร้าง ซึ่งได้แสดงค่าสถิติแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Standardized Regression Weights) ค่า t-Value (critical ratio: C.R.) ค่า p-Value และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (S.E.) ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของโมเดลหรือผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ต่างๆ

จากภาพที่ 1 สามารถแสดงผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของโมเดลหรือผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ต่างๆ ซึ่งได้แสดงค่าสถิติแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Standardized Regression Weights) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (S.E.) ค่า t-Value (critical ratio: C.R.) และ ค่า p-Value แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการประมาณค่า Standardized Regression Weights

	คู่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Estimate)		C.R. (t-Value)	P-Value	นัยสำคัญทางสถิติ
		Estimate	S.E.			
Competitive	<--- Effectiveness	1.31	.083	13.91	***	มี
Com1	<--- Competitive	1.76	.081	15.92	***	มี
Com2	<--- Competitive	1.46	.079	15.68	***	มี
Com3	<--- Competitive	1.51	.046	16.50	***	มี
Eff1	<--- Effectiveness	1.78	.046	16.06	***	มี
Eff2	<--- Effectiveness	1.63	.049	13.51	***	มี
Eff3	<--- Effectiveness	1.41	.053	19.29	***	มี

หมายเหตุ : มีนัยสำคัญ * p < 0.10, ** p < 0.05, *** p < 0.01

ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างได้แสดงผลตามภาพที่ 1 และตารางที่ 3 จึงสามารถนำค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของแต่ละสมการโครงสร้างมาเขียนเส้นทางของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ผ่านการตกแต่งแบบความสัมพันธ์ให้เป็นแบบจำลองที่ประหยัด (Parsimonious Model) เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความสัมพันธ์ที่ดีที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประสิทธิผลของผู้นำส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1.31 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

8. การอภิปรายผล

ประสิทธิผลของผู้นำส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประสิทธิผลของผู้นำ (Effectiveness) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความสามารถในการแข่งขัน (Competitive Advantage) โดยมีสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1.31 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 แสดงว่า ประสิทธิผลของผู้นำ (Effectiveness) เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสามารถในการแข่งขัน (Competitive) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Raduan, Haslinda and Alimin (2010, p. 495), Maina (2012), Bass & Avolio (1997) ที่พบว่า การดำเนินการด้านกลยุทธ์ทางการตลาดเป็นส่วนที่สนับสนุนการบริหารงานของเจ้าของกิจการ การนำกลยุทธ์ไปสู่ผู้บริหารหรือเจ้าของกิจการ จะสะท้อนให้เห็นแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในนวัตกรรมของบริษัท การที่มีบทบาทร่วม การค้นคว้าวิจัย ความเสี่ยงในธุรกิจ การเป็นอิสระและพฤติกรรมการแข่งขันอย่างรุนแรง ผลที่ได้รับคือ ความสำเร็จในเป้าหมายของกลยุทธ์

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

นำผลที่ได้จากงานวิจัยไปพัฒนาทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ควรให้ความสำคัญการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยการสร้างคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม หรือการฝึกอบรม เป็นต้น

9.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาเพิ่มเติมถึงความสัมพันธ์ของความสามารถในการแข่งขันกับการอยู่รอดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

10. บรรณานุกรม

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). *แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*.

ค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2560, จาก http://www.mict.go.th/assets/portals/1/files/590613_4Digital_Economy_Plan-Book.pdf

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2553). *การใช้ SPSS for windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. (พิมพ์ครั้งที่ 16).
กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.

บุญมี พันธุ์ไทย. (2557). *ระเบียบวิธีวิจัยการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2560). *รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลาง
และขนาดย่อมปี 2560*. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2560, จาก [http://119.63.93.73/sme2015/
Report/Summary](http://119.63.93.73/sme2015/Report/Summary).

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)*. ค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2561, จาก [https://www.nesdb.
go.th/ewt_news.php?nid=6420&filename=develop_issue](https://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420&filename=develop_issue).

11. References

Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1997). Transformational leadership: A response to critiques,
In M. M. Chemers & R. Ayman (Eds.), *Leadership theory and research:
perspectives and directions* (pp. 49-80). San Diego, CA: Academic Press.

Beal, R. M. & Yasai-Ardekani, M. (2000). Performance implications of aligning CEO
functional experiences with Competitive strategies. *Journal of Management*
26 (4), 733-762.

Jorge, P. M., Eve, M. P., Juan, J. T., Maria, D. L., & Jose, F. M. (2015). Organizational design,
quality management and competitive advantage in hotels. *International
Journal of Contemporary Hospitality Management*. Vol. 28 Issue: 4. pp.762-784

Maina, M. (2012). *“Total Quality Operations Effectiveness and Competitive Advantage in
Horticultural Industry in Kenya”*. University of Nairobi. Kenya

Ministry of Information and Communication Technology. (2016). *Digital development
plan for economy and society*. Retrieved March 15, 2019 from [http://www.mict.
go.th/assets/portals/1/files/590613_4Digital_Economy_Plan-Book.pdf](http://www.mict.go.th/assets/portals/1/files/590613_4Digital_Economy_Plan-Book.pdf)

Office of Small and Medium Enterprises Promotion. (2017). *Small and Medium
Enterprise Situation Report 2017*. Retrieved March 15, 2019 from [http://119.63.93.
73/sme2015/Report/Summary](http://119.63.93.73/sme2015/Report/Summary)

Office of the National Economic and Social Development Council. (2018). *National
Economic and Social Development Plan No. 12 (2017-2012)*. Retrieved
November 15, 2018 from [https://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420&
filename=develop_issue](https://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420&filename=develop_issue)

- Panthai, B. (2014). *Preliminary Educational Research Methodology*. Bangkok : Ramkhamhaeng University Press.
- Pulley, M. L., Sessa, V., & Malloy, M. (2002). E-leadership: a two-pronged idea. *Training and Development*. 35–47.
- Raduan, C. R., Haslinda, A., & Alimin, I. I. (2010). A Review on the Relationship between Organizational Resources, Competitive Advantage and Performance. *The Journal of International Social Research*. 3(11). 490-498
- Sooksan, K., & Gayle, C. A. (2010). The power of vision: statements that resonate. *Journal of Business Strategy*. Vol. 31 No. 1. pp. 37-45
- Suk, B. C., Kihwan, K., S.M. Ebrahim, U., & Seung-Wan, K. (2016). “Transformational leadership and employee creativity: Mediating role of creative self-efficacy and moderating role of knowledge sharing”, *Management Decision*, 53(5), 894-910
- Vanichbancha, K. (2010). *Using SPSS for windows for data analysis* (2nd edition. 16). Bangkok : Thammasarn Company Limited.

ศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็ง
และยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

Potential of the Community Leaders for Driving the Community Capital for
Strong and Sustainable Community Management in Mae Pao
Sub-district, Phaya Meng Rai District, Chiang Rai Province

(วันรับบทความ: 25 กรกฎาคม 2562; วันแก้ไขบทความ: 1 กันยายน 2562; วันตอบรับบทความ: 5 กันยายน 2562)

นาวิณ พรหมใจสา*

Nawin Promjisa

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้นำชุมชนแม่เปา จำนวน 14 คน หัวหน้าหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 คน และกลุ่มสมาชิกในชุมชน ประกอบด้วย กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ โดยกำหนดตัวแทนกลุ่มละ 5 คน รวม 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยมีคำถามปลายปิดและปลายเปิด ร่วมกับเทคนิควิธีการได้มาของข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์ และการจัดเวทีชาวบ้าน การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มา โดยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล แล้วจัดหมวดหมู่ข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย ภาวะผู้นำของชุมชน ทรัพยากรของชุมชน และการติดต่อประสานงานของชุมชน

คำสำคัญ: ศักยภาพผู้นำชุมชน; ทุนชุมชน; ชุมชนเข้มแข็ง; ตำบลแม่เปา

Abstract

The objective of this research is to study the potential development of community leaders for driving the community capital for strong and sustainable community management in Mae Pao sub-district, Phaya Meng Rai district, Chiang Rai province. The target group consisted of 14 community leaders in Mae Pao sub-district, 6 heads of government offices involved, and 15 community members who were selected from 5 representatives of youth, women, and elderly groups. The semi-structured interview form and questionnaire with open-ended and close-ended questions were used as research tools to collect data.

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Corresponding author, E-mail: nawinta_2010@hotmail.com

Technically, the data were collected by means of interviewing and organizing public stages. The data collection was analyzed, verified and classified into categories.

The results showed that the potentials of the community leaders for driving the community capital for strong and sustainable community management consisted of community leadership, community resources, and community coordination.

Keyword: potential of the community leaders; community capital; strong community; Mae Pao sub-district

1. บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลง ล้วนเป็นผลกระทบสำคัญของการดำเนินชีวิตตั้งแต่ระดับบุคคลไปจนถึงระดับชุมชน และสังคม ซึ่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ส่งผลให้การดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย และการดำเนินชีวิตของมนุษย์ล้วนอยู่ภายใต้การกำกับของบรรทัดฐานทางสังคม ตั้งแต่ขั้นวิถีชีวิต ชั้นประเพณีวัฒนธรรมไปจนถึงขั้นกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันในสังคม และกฎหมาย จึงมีการศึกษาในประเด็นสังคมวัฒนธรรม และชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งเป็นรากฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และนำไปสู่การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในสังคม

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ การยกระดับทุนชุมชน โดยเป็นการสร้างระบบชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง โดยชุมชนไม่ใช่หน่วยเดียวที่อยู่โดด ๆ ไม่ใช่แค่เป็นพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งที่มีอาณาเขตชัดเจน หรือพื้นที่รูปธรรม หากแต่ประกอบขึ้นจากกิจกรรมที่หลากหลายของคนที่มาอยู่ร่วมกัน ซึ่งเป็นทั้งความสัมพันธ์เชิงบวกและเชิงลบ ในแต่ละชุมชนนอกจากประกอบด้วยองค์ประกอบทางกายภาพที่เป็นอาณาเขตพื้นที่ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งบ้านเรือน ถนนหนทาง วัด สะพาน รถยนต์ กองขยะ ฯลฯ และหากมองชุมชนในเชิงโครงสร้าง จะพบว่าชุมชนมีโครงสร้างหลักที่เป็นสถาบันทางสังคมอยู่ แต่ละสถาบันมีหน้าที่เป็นตัวกำกับ โดยมีตัวอย่างหลักคิดชุมชนเข้มแข็งที่มาจากชุมชนพื้นบ้านภาคเหนือบางแห่งได้กำหนดกระบวนการจัดการของตนเอง ประกอบไปด้วย 1) ฮ่อมแอง : ระดมทุนทางสังคมที่มีอยู่ก่อนที่จะพึ่งพาภายนอก 2) แบ่งทุน : สร้าง/ระดมทุนจากภายในให้ชุมชนมีส่วนร่วม 3) หนุนเสริม : พัฒนาระบบที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพ 4) เต็มปัญญา : เชื่อมร้อยกระบวนการขององค์กรชุมชนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) หาเป้า : กำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์การพัฒนา 6) เอาหมู่ : เชื่อมประสาน ทำงานร่วมกัน 7) สู้งาน : มีกระบวนการจัดการความรู้ในรายละเอียดงานแต่ละประเภท และ 8) บันดาลสุข : สร้างหลักประกันชีวิต ระบบสวัสดิการสังคมที่ดี (คนทำงาน, 2561 : ออนไลน์)

โดยกระบวนการขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งที่ยั่งยืนนั้น เริ่มต้นจากการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน ที่หมายถึง ภาวะผู้นำ แกนนำชุมชนที่มีศักยภาพ มีพลังในการสอดประสาน และผนึกกำลังของชุมชน เป็นผู้นำที่ชุมชนยอมรับทั้งในเชิงโครงสร้างและผู้นำตามธรรมชาติ ซึ่งแต่เดิมมีทั้งระบบอาวุโส บทบาทหน้าที่หญิง-ชาย ผู้นำทางธรรมชาติและทางจิตวิญญาณ แต่เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง ภาวะ

ผู้นำถูกยึดโยงเข้ากับความสัมพันธ์กับราชการที่ใช้อำนาจปกครองผ่านตัวบุคคลที่เป็นตัวแทนรัฐ ไม่ว่าจะเป็น
ผู้ใหญ่บ้าน หรือ อบต. เป็นต้น จากการขับเคลื่อนทุนชุมชนของพื้นที่ ในกระบวนการวิจัยครั้งนี้ได้มีการศึกษา
สถานการณ์ปัจจุบันที่น่าสนใจและเป็นปัญหาสำคัญตั้งแต่ระดับชุมชน จนถึงระดับชาติ คือ ปัญหา “เหล้า
และอบายมุข” เป็นกรณีศึกษาสำคัญในการส่งเสริมการจัดการชุมชนสู่ความเข้มแข็ง

“เหล้า-การพนัน” ถือเป็นอบายมุขและสิ่งมอมเมาใกล้ตัวที่แฝงโทษพร้อมอันตรายมหันต์ ที่จะชัก
ชวนให้ประชาชนหลงทาง พลัดโอกาสเติบโตอย่างมีคุณภาพ การดื่มเหล้าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อ
สุขภาพและก่อปัญหาด้านสาธารณสุขและด้านสังคม โดยก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและร่างกายของผู้ดื่ม
เช่น โรคพิษสุราเรื้อรัง โรคตับแข็ง มะเร็ง อุบัติเหตุ และยังก่อให้เกิดผลกระทบและความเสียหายต่อผู้ที่ไม่
ดื่ม เช่น การทะเลาะวิวาท การใช้ความรุนแรง อาชญากรรมและอุบัติเหตุบนท้องถนน การบริโภคเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์ทำให้มีผู้เสียชีวิตทั่วโลกประมาณปีละ 3.3 ล้านคน และก่อให้เกิดความสูญเสียทางสุขภาพเท่ากับ
ร้อยละ 5.1 ของภาระโรคทั่วโลก ซึ่งเป็นความเสียหายที่สูงกว่าสาเหตุจากการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ หรือ
วัณโรค

จากสถานการณ์ทางสังคม ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2560 พบว่า จากผลสำรวจ พบว่า
จากจำนวนประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปทั้งสิ้น 55.9 ล้านคน เป็นผู้ที่ดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรอบ
ปีที่แล้วประมาณ 15.9 ล้านคน (ร้อยละ 28.4) โดยเป็นผู้ที่ดื่มสม่ำเสมอ 6.98 ล้านคน (ร้อยละ 12.5) และ
เป็นผู้ที่ดื่มนาน ๆ ครั้ง 8.91 ล้านคน (ร้อยละ 15.9) กลุ่มอายุ 25-44 ปี มีอัตราการดื่มสุราสูงสุด (ร้อย
ละ 36.0) กลุ่มอายุ 20-24 ปี และ 45-49 ปี มีอัตราการดื่มสุราใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 33.5 และ 31.1 ตาม
ลำดับ) กลุ่มผู้สู่วัย (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มีอัตราการดื่มสุราร้อยละ 15.2 สำหรับกลุ่มเยาวชน (อายุ 15-19
ปี) มีอัตราการดื่มสุราต่ำสุด (ร้อยละ 13.6) เมื่อพิจารณาพฤติกรรมกรรมการดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
อย่างสม่ำเสมอในรอบปีที่แล้ว พบว่าจังหวัดที่มีอัตราผู้ดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สม่ำเสมอ เกินกว่า
ร้อยละ 40 มีจำนวน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย (ร้อยละ 45.3) จังหวัดลำพูน (ร้อยละ 44.1) จังหวัด
พะเยา (ร้อยละ 44.0) จังหวัดน่าน (ร้อยละ 42.4) และ จังหวัดสุรินทร์ (ร้อยละ 40.6) สำหรับแนวโน้ม
การดื่มสุราในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ในภาพรวมยังไม่ชัดเจน หากเปรียบเทียบกับผลสำรวจครั้งก่อน
(ปี 2558) ก็ยังถือว่าลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยในภาพรวมลดลง ร้อยละ 5.6 สัดส่วนผู้ชายที่ดื่มลดลงมากกว่า
ผู้หญิง อัตราการดื่มของผู้ชายลดลงร้อยละ 56.6 เป็นร้อยละ 47.5 (ลดลงร้อยละ 9.1) อัตราการดื่มของผู้
หญิงลดลงจากร้อยละ 13.0 เป็นร้อยละ 10.6 (ลดลงร้อยละ 2.4)

จังหวัดเชียงรายภายใต้บทบาทของหน่วยงานท้องถิ่นได้มีการสนับสนุนให้ชุมชนแก้ไขปัญหาระ
เหล้า และการพนันในงานศพ เพื่อลดการฆ่าตัวตาย สาเหตุของการเสียชีวิตอันดับหนึ่งของจังหวัด จึงมีนโยบาย
บาย “งานศพงดเหล้า ปลอดอบายมุข” ให้ท้องถิ่นได้ดำเนินการณรงค์หาแนวทางการขับเคลื่อนงาน
การจัดงานศพปลอดเหล้าและการพนัน โดยกระตุ้นให้ผู้นำชุมชนและแกนนำที่เข้าร่วมประชุมได้มีส่วนร่วม
ในการดำเนินกิจกรรม โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายของเจ้าภาพในการจัดงาน เพื่อเป็นต้น
แบบของชาวบ้าน ในการจัดงานประเพณีปลอดเหล้า เพื่อเป็นการป้องกันการทะเลาะวิวาทในกลุ่มผู้เมาสุรา
และเล่นการพนัน เพื่อเป็นการรักษาประเพณีวัฒนธรรม งานศพปลอดเหล้าและการพนันให้คงเดิมไว้ และ
เพื่อลดการเกิดโรคจากการดื่มสุรา เช่น โรคตับแข็ง โรคมะเร็งใน ราษฎรแต่ละตำบลมีพฤติกรรมกรรมการดื่มสุรา

ในงานศพลดลง

ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการรณรงค์ดังกล่าว และได้ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจนประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรม “งานศพงดเหล้า ปลอดอบายมุข” โดยกลุ่มผู้นำต่าง ๆ ของชุมชนได้มีการร่วมมือ ร่วมใจในการดำเนินกิจกรรมจนประสบความสำเร็จ จากกิจกรรมดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของผู้นำชุมชนตำบลแม่เปาที่ทำให้กิจกรรมดังกล่าวเกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อชุมชนในการลดปัญหาเหล้าและอบายมุข ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา

การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนด้านการปลอดเหล้าปลอดอบายมุขในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งภูมิปัญญาที่เข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปสู่กระบวนการพัฒนาและนำไปใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

3. ประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัยจะเป็นองค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับศักยภาพผู้นำชุมชนในการจัดการชุมชนปลอดเหล้าปลอดอบายมุขในการขับเคลื่อนชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพผู้นำเพิ่มขึ้น

4. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษา

1. ผู้นำชุมชนแม่เปา ประกอบด้วย หมู่บ้าน หมู่ 1 บ้านสันเจริญ, หมู่ 2 บ้านสบเปา, หมู่ 3 บ้านแม่เปา, หมู่ 4 บ้านทุ่งเจ้า, หมู่ 5 บ้านขุนห้วยแม่เปา, หมู่ 6 บ้านสันติคีรี, หมู่ 7 บ้านกระแล, หมู่ 8 บ้านสันหลวง, หมู่ 9 บ้านสันสามัคคี, หมู่ 10 บ้านสันเชียงใหม่, หมู่ 11 บ้านนาเจริญ, หมู่ 12 บ้านแม่เปาเหนือ, หมู่ 13 บ้านทุ่งเจ้าเหนือ และหมู่ 14 บ้านสบเปาใหม่

2. หัวหน้าหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพแม่เปา ผู้กำกับการสถานีตำรวจอำเภอพญาเม็งราย นายกองค้การบริหารส่วนตำบลแม่เปา

3. กลุ่มสมาชิกในชุมชน ประกอบด้วย กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ

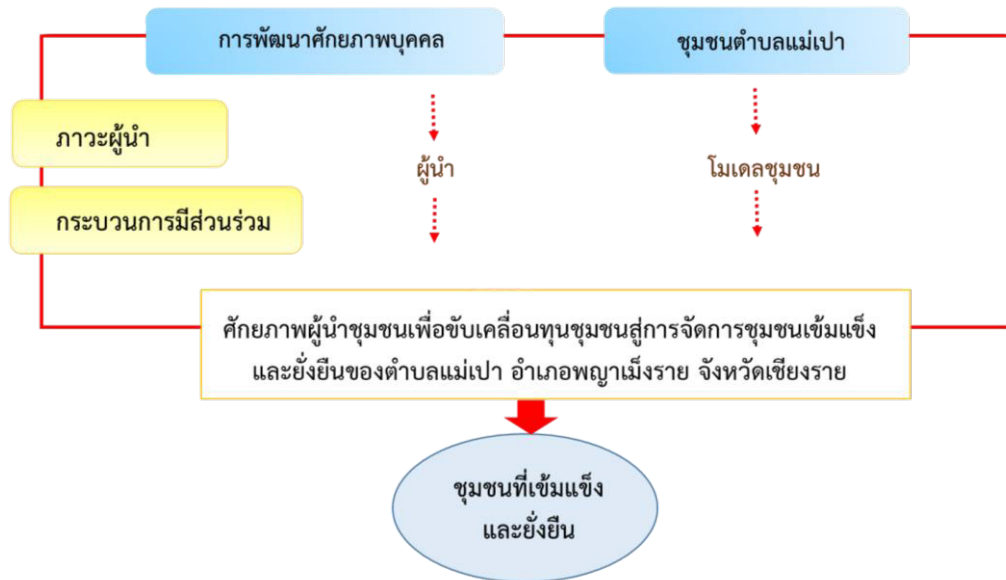
ขอบเขตด้านสถานที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษา คือ ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 14 หมู่บ้าน

ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา

ระยะเวลาที่ศึกษา รวมเวลา 11 เดือน

กรอบแนวคิดการวิจัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงรายในครั้งนี้ เป็นแผนงานวิจัยเชิงบูรณาการด้านการวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องการขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งที่ยั่งยืน : กรณีศึกษากลยุทธ์ชุมชนปลอดภัยปลอดอบายมุขของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ใน การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอวิธีการในการวิจัยตามขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรกลุ่มเป้าหมายเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้นำที่เข้าร่วมกิจกรรม“งานศพดเหล่า ปลอดภัยอมุข” ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ได้แก่

- ผู้นำชุมชนแม่เปา คือ กำนัน จำนวน 14 คน ประกอบด้วย
หมู่ 1 บ้านสันเจริญ หมู่ 2 บ้านสบเปา
หมู่ 3 บ้านแม่เปา หมู่ 4 บ้านทุ่งเจ้า
หมู่ 5 บ้านขุนห้วยแม่เปา หมู่ 6 บ้านสันติคีรี

- หมู่ 7 บ้านกระแล หมู่ 8 บ้านสันหลวง
หมู่ 9 บ้านสันสามัคคี หมู่ 10 บ้านสันเชียงใหม่
หมู่ 11 บ้านนาเจริญ หมู่ 12 บ้านแม่เปาเหนือ
หมู่ 13 บ้านทุ่งเจ้าเหนือ หมู่ 14 บ้านสบเปาใหม่

2. ตัวแทนหัวหน้าหน่วยงานราชการระดับบริหารที่เข้าร่วมกิจกรรม“งานศพดเหล่า ปลอดภัย อบายมุข” ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพแม่เปา ผู้กำกับการสถานีตำรวจอำเภอพญาเม็งราย นายกองค้การบริหารส่วนตำบลแม่เปา จำนวน 6 คน

3. ตัวแทนกลุ่มสมาชิกในชุมชน ซึ่งเป็นกรรมการกลุ่มในชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรม“งานศพดเหล่า ปลอดภัย อบายมุข” ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ โดยกำหนดตัวแทนกลุ่มละ 5 คน รวม 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยมีความปลายเปิดและปลายปิดที่สามารถปรับได้ตามบริบทของพื้นที่ศึกษาและปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น ร่วมกับเทคนิควิธีการได้มาของข้อมูล ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ ใช้ร่วมกับแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลศักยภาพผู้นำ
2. การจัดเวทีชาวบ้าน จัดประชุมกลุ่มเฉพาะ โดยดำเนินการจัดประชุมเพื่อวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมของชุมชน

3. วิธีการสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แนวคำถามที่สร้างจากการรวบรวมข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎีข้อเท็จจริง งานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่สามารถปรับได้ตามบริบทของพื้นที่ศึกษาและปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น มีการตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยผู้รู้ด้านศักยภาพผู้นำชุมชน และผู้เชี่ยวชาญด้านทุนชุมชน จำนวน 3 ท่าน

ในระยะแรกของการวิจัย ใช้การวิจัยเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลหตุยภูมิของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย และข้อมูลที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐานในการศึกษาภาคสนาม และใช้ในการทำกรอบคำถามในการเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ครบถ้วนและมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในระหว่างการเก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการ คือ การสัมภาษณ์ และการจัดเวทีชาวบ้าน

4. การจัดทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การตรวจสอบข้อมูล

ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการจัดกระทำกับข้อมูลและมีการตรวจสอบความถูกต้องอยู่เสมอ

4.2 วิธีจัดการประเภทข้อมูล

จัดข้อมูลตามกรอบแนวคิดของการวิจัย คือ การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์ข้อมูลตลอดเวลาในระหว่างการทำวิจัย ใช้การบรรยาย หรือพรรณนา ตามกรอบแนวคิดของการทำวิจัย

6. สรุปผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาศักยภาพของผู้นำชุมชน โดยการสัมภาษณ์

ตารางที่ 1 แสดงศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ศักยภาพผู้นำชุมชน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
1. ภาวะผู้นำของชุมชน	<ul style="list-style-type: none">- ด้านบริหารตนเอง มีบุคลิกภาพดี มีปิยะวาจา รักษาคำพูด มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง มีคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม และมีวินัยในตนเอง- ด้านบริหารงาน มีการวางแผนการทำงานและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง มี การสร้างและการพัฒนาทีมงาน และ ความรับผิดชอบต่อชุมชน-ด้านการบริหารสังคม มีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นประชาธิปไตย ประสานงานดี เป็นที่ปรึกษาที่ดี ทำงานโดยเน้นการมีส่วนร่วม-วิสัยทัศน์ในการพัฒนาของผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนจะเน้นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนในชุมชนมากกว่า โครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะโครงการปลอดภัยปลอดภัยอบายมุข เดิมจะเน้นในงานศพ ต่อมาพบว่า ประสบความสำเร็จเลยได้ขยายไปในงานอื่น ๆ เช่น งานบุญต่าง ๆ เป็นต้น-การพัฒนาตนเอง ผู้นำมีการพัฒนาตนเองในหลาย ๆ ด้าน เช่น การศึกษาในระดับปริญญาตรี การพัฒนาฝึกอบรมต่าง ๆ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ศักยภาพผู้นำชุมชน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ทรัพยากรของชุมชน	ทรัพยากรชุมชนหลากหลาย มีจำนวนหลายกลุ่ม และแต่ละกลุ่มมีความเข้มแข็ง มีแนวทางในการปฏิบัติงาน และผลงานของกลุ่มมีความชัดเจน โดดเด่น และได้รับรางวัลจากหลายหน่วยงาน
3. การติดต่อประสานงานของชุมชน	-การติดต่อประสานงานในชุมชนใช้วิธีการประกาศเสียงตาม สายในการกระจายข้อมูลข่าวสาร ในกรณีเร่งด่วน และใช้การประชุมประจำเดือน หากเป็นเรื่องเกี่ยวกับ ความปลอดภัยของชุมชน ใช้การติดต่อ ประสานงานทางโทรศัพท์ โอนไลน์ -การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกชุมชน ผู้นำชุมชนจะเป็นหลัก ในการประสานงาน กับทางอำเภอ และหน่วยงานราชการอื่น ๆ

จากตารางที่ 1 จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับศักยภาพของผู้นำชุมชน พบว่า ศักยภาพของผู้นำชุมชนประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำของชุมชน พบว่า ผู้นำชุมชนจะต้องมีความสามารถในการบริหารตนเอง ด้านบริหารงาน ด้านการบริหารสังคม มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาและมีการพัฒนาตนเอง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ผมคิดว่า...คนจะเป็นผู้นำได้นั้น จะต้องเริ่มจากตัวเองที่ต้องมีท่าทางที่ดี น่านับถือ เข้าวัตรรักษาดี เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ชาวบ้าน (ผู้นำชุมชน, 15 กันยายน 2562)”

“ผู้นำจะต้องมีความคิดที่ไกลกว่าคนในชุมชน ต้องเริ่มต้นความคิดใหม่ ๆ หาความรู้ และเปิดใจรับความรู้จากคนอื่น ๆ เสมอ (หัวหน้าหน่วยงานราชการ, 15 กันยายน 2562)”

ด้านทรัพยากรของชุมชน พบว่า ทรัพยากรของชุมชนมีส่วนทำให้เกิดศักยภาพของผู้นำชุมชนโดย ทรัพยากรชุมชนมีความหลากหลาย มีจำนวนหลายกลุ่ม และแต่ละกลุ่มมีความเข้มแข็ง มีแนวทางในการปฏิบัติงาน และผลงานของกลุ่มมีความชัดเจน โดดเด่น และได้รับรางวัลจากหลายหน่วยงาน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มสมาชิกในชุมชน กล่าวว่า

“กลุ่มเยาวชนที่พวกหนูทำงานอยู่ เพราะเราอยากจะช่วยผู้ใหญ่ในชุมชนทำงาน ที่มีประโยชน์ อยากร่วมร่วมในการดูแลชุมชน และอยากให้เด็กในชุมชนมีกิจกรรมที่มีประโยชน์และไม่ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (แกนนำเยาวชน, 8 กันยายน 2562)”

“ถ้าพูดถึงกลุ่มในชุมชน เรามีหลายกลุ่ม และแต่ละกลุ่มก็มีเป้าหมายในการรวมกลุ่ม ต่างกัน แต่มีความคิดเหมือนกัน คือ อยากร่วมกันพัฒนาชุมชนในดีขึ้น (ตัวแทนกลุ่มสมาชิกในชุมชน, 15 กันยายน 2562)”

การติดต่อประสานงานของชุมชน พบว่า ศักยภาพของผู้นำในการติดต่อประสานงาน ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน โดยการติดต่อประสานงานในชุมชนใช้วิธีการประกาศเสียงตามสายในการกระจายข้อมูลข่าวสาร ในกรณีเร่งด่วน และใช้การประชุมประจำเดือน หากเป็นเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยของชุมชน ใช้การติดต่อประสานงานทางโทรศัพท์ไลน์ ส่วนการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกชุมชน ผู้นำชุมชนจะเป็นหลักในการประสานงานกับทางอำเภอ และหน่วยงานราชการอื่น ๆ ดังที่ผู้ให้ข้อมูล กล่าวไว้

“กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะทำหน้าที่เป็นตัวหลัก และประสานงานในการให้ข้อมูลข่าวสารกับชาวบ้าน โดยทางหน่วยงานของเราจะส่งข่าวผ่านผู้นำชุมชน ที่ผ่านมาก็ถือว่าราบรื่นเป็นอย่างดี (หัวหน้าหน่วยงานราชการ, 15 กันยายน 2562)”

“พ่อแม่ของเรามีไลน์กลุ่มของหมู่บ้านครับ ส่วนใหญ่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทางพ่อหลวงบ้านจะเป็นผู้แจ้งข่าว และทุกคนในชุมชนก็จะรู้อย่างรวดเร็ว (แกนนำเยาวชน, 8 กันยายน 2562)”

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากเวทีชาวบ้าน เพื่อวิเคราะห์สถานะแวดล้อมของชุมชน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ และสรุปผลจากการประชุมกลุ่มเฉพาะ รายละเอียดดังนี้

1. ผู้นำชุมชนสามารถกระตุ้นแกนนำที่เข้าร่วมโครงการปลอดภัยปลอดภัยปลอดภัย โดยได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยมุ่งเน้นวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายของเจ้าภาพในการจัดงาน เพื่อเป็นต้นแบบของชาวบ้าน ในการจัดงานประเพณีปลอดภัย เพื่อเป็นการป้องกัน การทะเลาะวิวาทในกลุ่มผู้เมาสุรา และเล่นการพนัน เพื่อเป็นการรักษาประเพณีวัฒนธรรม งานศพปลอดภัยและการพนันให้คงเดิมไว้ และเพื่อลดการเกิดโรคจากการดื่มสุรา เช่นโรคตับแข็ง โรคมะเร็งในราษฎรตำบลแม่เปา มีพฤติกรรมกรรมการดื่มสุราในงานศพลดลง และมีการรณรงค์ในงานอื่น ๆ เช่น งานบุญกฐิน งานผ้าป่า และกิจกรรมอื่น ๆ

2. การจัดโครงการงานบุญปลอดภัย ปลอดภัยการพนัน โดยน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ลด ละ เลิก อบายมุขของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาปฏิบัติใช้ มีเป้าหมายเพื่อให้เจ้าภาพ ลด ละ เลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการพนันในงานบุญ รวมถึงการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครอบคลุมทุกเทศกาลโดยผลักดันเป็นนโยบายของท้องถิ่น ทั้งระดับชุมชน ตำบล มีการขับเคลื่อนผ่านงานบุญปลอดภัยได้ 13 งาน และล่าสุดได้ยกระดับงานบุญออกพรรษาเป็นงานบุญปลอดภัยงานที่ 14 เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่ในหลวงรัชกาลที่ 9

3. การขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เน้นชุมชนเป็นฐาน มีประชาคมงดเหล้าเป็นผู้ประสานการขับเคลื่อนงาน กำหนดยุทธศาสตร์การทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ การสร้างพื้นที่รูปธรรมบุญประเพณีปลอดภัย การให้ความรู้เท่าทันกลยุทธ์ของธุรกิจแอลกอฮอล์ สร้างความตระหนักรู้ ปรับเปลี่ยนค่านิยมหรือให้ประชาชนมีสำนึกในการลด ละ เลิกการดื่ม รวมทั้งการประหยัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เน้นกระบวนการประชาคมเพื่อกำหนดเป็นกติกากฎหรือมาตรการชุมชนงานบุญประเพณีปลอดภัย และขยายไปสู่ปัจจัยเสี่ยงอื่นๆ ซึ่งคาดว่ากระบวนการเหล่านี้จะช่วยลดจำนวนนักดื่มทั้งหน้าเก่าและหน้าใหม่ลงได้ในอนาคตอันใกล้

4. การดำเนินงานนโยบายบุญประเพณีปลอดเหล้า ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นแบบจัดงานบุญปลอดเหล้าครบรอบ 10 ปี สามารถยกระดับงานบุญปลอดเหล้าได้ 13 งาน ใน 12 เดือน ได้แก่ 1) งานปีใหม่ 2) สงกรานต์ 3) บั้งไฟ 4) ทอดกฐิน 5) ทอดผ้าป่า 6) งานศพ 7) งานบวช 8) งานบุญอัฐิ (ทำบุญกระดูก) 9) งานบุญข้าวประดับดิน 10) งานไว้ผีบรรพบุรุษ 11) งานลอยกระทง 12) งานขึ้นบ้านใหม่ 13) งานแต่งงาน

5. การสนับสนุนให้ “ร้านค้าไม่ขาย คนไม่ดื่ม งดเหล้าครบพรรษา” หัวใจสำคัญคือความร่วมมือของทุกคนในชุมชนที่ร่วมกันรักษาติกาชุมชน กระบวนการชุมชนนี้จึงเป็นที่มาของการเป็นหมู่บ้านปลอดเหล้าร้อยเปอร์เซ็นต์ อีกทั้งยังมีการส่งต่อแนวความคิดให้เด็กและเยาวชนรู้จักป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ร่วมเป็นเจ้าของปัญหาที่เกิดจากน้ำเมา ภายใต้กลุ่ม “เยาวชนคนแม่เปาสร้างสุข” ถือเป็นการทำงานอย่างมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน เพราะมีผู้นำที่แท้จริง มีผู้ตามที่ทำให้ความร่วมมือ เรียกว่า “คนแม่เปาปลอดเหล้าเข้ากระดูกดำ” อย่างแท้จริง คนตำบลแม่เปาร่วมใจ ร่วมกันปฏิบัติทำความดี “งดเหล้าสืบสานพระราชปณิธาน” ด้วยการยกระดับให้งานออกพรรษา เป็นงานบุญปลอดเหล้า “ออกพรรษางดเหล้าตลอดปี ชีวีเป็นสุข” โดยน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ลด ละ เลิก อบายมุขตามรอยพ่อ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่ในหลวงรัชกาลที่ 9

7. การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็ง และยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย พบว่า ศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย

1. ภาวะผู้นำของชุมชน ได้แก่ ด้านบริหารตนเอง ด้านบริหารงาน ด้านการบริหารสังคม ด้านวิสัยทัศน์ในการพัฒนาของผู้นำชุมชน และด้านการพัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กุลธิดา ลิ้มเจริญ และพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (2562) ที่ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อสันติภาพตามแนวพุทธบูรณาการ ผลการวิจัย พบว่า ผู้นำเพื่อสันติภาพจะต้องมีความรู้ ความสามารถ ต้องเข้าใจตัวเอง เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจโลก ว่าโลกนี้ไปถึงไหนแล้ว ต้องมีความรู้กว้างขวาง มองไกล ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้มีความขยัน ผู้นำต้องมีความรู้ ประสบการณ์ มีทักษะเกี่ยวกับเรื่องที่จะไปบริหารองค์กร และต้องศึกษาความรู้เพิ่มเติม มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ความสามารถเฉพาะด้าน และเป็นไปในแนวทางเดียวกับ นันทวรรณ อีสรานุวัฒน์ชัย (2550) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ : ศึกษาจากหลักพุทธธรรม ผลการวิจัยพบว่า บทบาทผู้นำที่ดีตามแนวคิดทฤษฎีตะวันตกประกอบด้วยบทบาทพื้นฐานสำคัญ 4 ประการคือ (1) การกำหนดทิศทางขององค์กรให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ที่ได้วางไว้ (2) การจัดการระบบการทำงาน (Alignment) (3) การมอบอำนาจ (Empowerment) เป็นการมอบหมายอำนาจความรับผิดชอบให้แก่บุคคลที่เหมาะสมเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (4) แบบอย่างการเป็นผู้นำ (Modeling)

2. ทรัพยากรของชุมชน ได้แก่ ทรัพยากรชุมชนหลากหลาย มีจำนวนหลายกลุ่ม และแต่ละกลุ่มมีความเข้มแข็ง มีแนวทางในการปฏิบัติงาน และผลงานของกลุ่มมีความชัดเจน โดดเด่น และได้รับรางวัลจากหลายหน่วยงาน

3. การติดต่อประสานงานของชุมชน ได้แก่ การติดต่อประสานงานในชุมชนใช้วิธีการประกาศเสียงตามสายในการกระจายข้อมูลข่าวสาร ในกรณีเร่งด่วน และใช้การประชุม ประจำเดือน หากเป็นเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยของชุมชน ใช้การติดต่อ ประสานงานทางโทรศัพท์ โอนไลน์ และการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกชุมชน ผู้นำชุมชนจะเป็นหลัก ในการประสานงาน กับทางอำเภอ และหน่วยงานราชการอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของเมน (Men, 2015) กล่าวว่า ผู้นำควรใช้เครื่องมือในการสื่อสารที่มีความหลากหลาย ผู้นำตั้งแต่แบบดั้งเดิม เช่น แบบการเผชิญหน้า (Face-to-face) สื่อสิ่งพิมพ์ อีเมล โทรศัพท์ จนถึงสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่สำคัญ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงรายควรมีนโยบายหรือแนวทางในการส่งเสริมศักยภาพผู้นำชุมชนอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม

2. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย ควรร่วมมือกันส่งเสริมศักยภาพผู้นำชุมชน โดยการมีส่วนร่วมแบบไตรภาคี เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และเกิดความร่วมมือในทุก ๆ ด้าน

8.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเงื่อนไขอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนทุนชุมชนสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เพิ่มเติม เช่น การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน การตระหนักรู้ในตนเองด้านการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน เป็นต้น เพื่อนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการเสริมสร้างการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนที่สามารถสร้างรูปแบบและนำไปประยุกต์ใช้ในประชาชนพื้นที่อื่น ๆ ได้

9. บรรณานุกรม

- กุลธิดา ลีเมจริญ และพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2562). กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อสันติภาพตามแนวพุทธบูรณาการ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.* 7(ฉบับเพิ่มเติม): S180-S192.
- คนทำงาน. (2561). *ยกระดับการพัฒนา “ชุมชน” และ “ชุมชน”*. สืบค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2562, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/178532>.
- นงนุช ใจชื่น และคณะ. (2560). สถานการณ์ ช่องว่างและโอกาสในการควบคุมการตลาดและการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย. *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข.* 11(1): 11-มีนาคม 25.
- นันทวรรณ อิศรานุวัฒน์ชัย. (2550). *ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ : ศึกษาจากหลักพุทธธรรม.* พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิชัย เอกพลากร และคณะ. (2559). *รายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2557.* นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- Denzin, N. K. (1978). *Sociological Methods.* New York: McGraw-Hill.
- Men, L. R. (2015). “Review the internal communication role of the chief executive officer: Communication channels, style, and effectiveness.” *Public Relations Review.* 41: 461-471.

10. References

- Aekplakorn W., & et al. (2016). Report of the 5th Thai Health Survey by Physical Examination 2014. Nontaburi: Health Systems Research Institute.
- Denzin, N. K. (1978). *Sociological Methods.* New York: McGraw-Hill.
- Isaranuvatchai N. (2007). “*Desirable Leadership in the Globalization: Study from the Principles of Buddhism*”. Master of Buddhist. Graduate School. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Jaichuen N., & et al. (2017). Situation, Gaps and Opportunities of Alcohol Marketing and Advertising Control in Thailand. *Journal of Health Systems Research.* 11(1): 11-25.
- Khonthamngan. (2018). *Improve the level of “community” and “community”*. Retrieved March 31 2019, <https://www.gotoknow.org/posts/178532>.
- Limcharoen K., & Phramaha Hansa Dhammahāso. (2019). A Process of Leadership development for Peace According to Buddhist Integration. *Journal of MCU Peace Studies.* 7(Supplement Issue) : S180-S192.
- Men, L. R. (2015). “Review the internal communication role of the chief executive officer: Communication channels, style, and effectiveness.” *Public Relations Review.* 41: 461-471.

ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปและบรรยากาศองค์การที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพใน
การปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข

The Influence of Transformational Leadership and Organizational Climate
toward the Performance Efficiency of Personnel in Thongsuk College

(วันรับบทความ: 1 สิงหาคม 2562; วันแก้ไขบทความ: 19 กันยายน 2562; วันตอบรับบทความ: 25 กันยายน 2562)

วศิน พรหมพิทักษ์กุล*

Wasin Phromphithakkul

พินัย วิถีสวัสดิ์**

Pinai Vitheesawat

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปและบรรยากาศองค์การที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ประชากรที่ทำการศึกษาคั้งนี้คือ บุคลากรวิทยาลัยทองสุข คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้เป็นตัวแทนของประชากรโดยใช้ การคำนวณของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความผิดพลาดที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 หรือ 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 289 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ปฏิบัติงาน โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-distribution (t-test), F-distribution (F-test) และวิเคราะห์สมการถดถอยชนิดตัวแปรหลายตัว

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานและอายุงาน ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุขไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ปัจจัย ผู้นำแบบเน้นงาน ผู้นำแบบเน้นคน ผู้นำแบบปล่อยปละละเลย ผู้นำแบบประนีประนอม ผู้นำแบบทีมงานในทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ในทิศทางเดียวกัน และ 3) ปัจจัย ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านความอบอุ่น ด้านการสนับสนุน ด้านการให้รางวัลและการลงโทษ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติในทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ในทิศทางเดียวกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป; บรรยากาศองค์การ; ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

* ดร., คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยทองสุข

Corresponding author, E-mail: nook 392@gmail.com

** พันเอก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยทองสุข

Corresponding author, E-mail: nook 392@gmail.com

Abstract

The objective of this research was to study transformational leadership and organizational climate that influence the performance efficiency of personnel in Thongsuk College. The population in this research was its personnel of whom Yamane's formula was applied to receiving a good representative for the population. The sample size was of 289 subjects with the confidence at 95% and error at $\pm 5\%$. Questionnaire was adopted as a tool to conduct the research. The researcher selectively employed percentage, mean, t- distribution (T-test), f-distribution (F-test), and multiple regression analysis for statistical analysis.

The results revealed that 1) although there were differences among personal variables including sex, status, education level, working position, and working experience affecting the performance efficiency of personnel in Thongsuk College, there was no statistically significant difference at 0.05, 2) Leadership factors of authority-compliance, laissez-faire, compromiser, and team management that were considered for predicting performance efficiency of personnel in Thongsuk College demonstrated a positive correlation in the same direction, and 3) factors of organizational structure, warmth and support, rewards and punishment, and performance standard that were considered for predicting performance efficiency of personnel in Thongsuk College demonstrated a positive correlation in the same direction.

Key words: Transformational Leadership, Organizational Climate, Performance Efficiency

1. บทนำ

องค์การหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งย่อมประกอบด้วยบุคคล 2 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้า กับฝ่ายผู้ใต้บังคับบัญชาหรือลูกน้อง โดยที่ผู้บังคับบัญชาทำหน้าที่ เป็นผู้นำในองค์การ ตามที่แบส (Bass, B. M., Waldman, B., Avolio, B. J., & Bebb, A. S., 1987) ได้ให้ความหมายภาวะ ผู้นำอย่างกว้าง ๆ ว่า ภาวะผู้นำเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของกลุ่มตั้งแต่สองคนขึ้นไป ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างสถานการณ์และการแก้ไขปรับปรุงสถานการณ์ใหม่ ในด้านการรับรู้และ ความคาดหวังของสมาชิก ผู้นำเป็นตัวการแห่งการเปลี่ยนแปลง (Agents of Change) ซึ่งหมายถึง บุคคลผู้ซึ่งการกระทำของเขามีผลต่อบุคคลอื่นมากกว่าการกระทำของบุคคลอื่นที่มีผลมาถึงเขา นอกจากนี้ผู้นำยังมีลักษณะพิเศษกว่าบุคคลอื่นอย่างหนึ่ง คือพฤติกรรมของผู้นำมีผลกระทบทางบวกและทางลบต่อการปฏิบัติงานของบุคคลอื่น ความเป็นผู้นำแท้จริงมีแนวโน้มจะสร้าง ความเด่นชัดในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูงต่อพนักงาน สอดคล้องกับคำกล่าวของ โรบบินส์ และคูลเตอร์ (Robbins & Coulter, 2007 : 518) ที่ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า คือ ความสามารถในการสร้างมีอิทธิพลต่อกลุ่มเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำ จึงเป็นปัจจัยหรือองค์ประกอบหนึ่งที่มีผลกระทบต่อ การดำเนินงานองค์การ โดยตรง เพราะทุกองค์การจะประกอบไปด้วยบุคคลซึ่งรวมตัวกันอยู่โดยที่ บุคคลเหล่านั้นจะมีความแตกต่าง ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ค่านิยม ความเชื่อ ความรู้ ความคิดเห็น บุคลิกภาพ ตลอดจนเป้าหมายส่วนตัวของแต่ละ บุคคล จึงจำเป็นต้องมีผู้นำเป็นผู้ประสานงาน ทั้งแนวความคิด และข้อขัดแย้งต่าง ๆ อันจะเกิดขึ้นเพื่อชักจูง ให้บุคคลในองค์การมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเพื่อให้ร่วมมือกันทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และ เป้าหมายขององค์การ การพัฒนาองค์การให้เจริญก้าวหน้า ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ แต่ในบรรดา ปัจจัยที่สำคัญ ๆ ต่างเหล่านี้ ปัจจัยด้าน “ทรัพยากรมนุษย์” นับว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญยิ่ง เพราะการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นรากฐานและเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็น การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ถ้าจะพิจารณาในเรื่องของความสำเร็จของการทำงาน ในระบบราชการ มนุษย์ก็สามารถทำให้องค์การล้มเหลวหรือสำเร็จได้ หากในองค์การใด มีทรัพยากรมนุษย์ ที่มีคุณภาพสูง ก็สามารถทำให้องค์การนั้นประสบความสำเร็จในการทำงาน ตรงกันข้าม ถ้าองค์การใดมี ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพต่ำ การทำงานก็จะไม่ประสบความสำเร็จ หรือประสบความสำเร็จแต่ไม่มี ประสิทธิภาพเท่าที่ควร การที่องค์การจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด นอกจากสภาพ แวดล้อมโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว สิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่ง จะต้องดูว่าทรัพยากรมนุษย์ในองค์การนั้นมีความเข้าใจใน การปฏิบัติงานขององค์การหรือไม่ มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ภายในองค์การหรือไม่ ซึ่งองค์การต่าง ๆ จะต้องมีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในด้านต่าง ๆ ให้แก่บุคลากร เพื่อเป็นการกระตุ้น แรงจูงใจให้มี ความกระตือรือร้น มีความตั้งใจในการปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้มอบหมายอย่างเต็มกำลังความ สามารถ การให้อำนาจในการตัดสินใจหรือการยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรตามขอบเขตของอำนาจ หน้าที่ จะทำให้บุคลากรเหล่านั้นรู้สึกภาคภูมิใจว่าได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและถือว่าตนเอง เป็นส่วน หนึ่งขององค์การ ส่งผลให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อองค์การ ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน สามารถช่วย ให้องค์การบรรลุ เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

บรรยากาศขององค์การ (Organizational climate) ที่ดี คือบรรยากาศที่มีลักษณะผสมผสานระหว่าง การเน้นบรรลุวัตถุประสงค์ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ มีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ ติดต่อ สื่อสารแบบเปิดให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมสนับสนุนช่วยเหลือในการทำกิจกรรม เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ อันส่งผลให้บุคลากรทำงานดียิ่งขึ้น สิ่งที่จะสร้างให้เกิดบรรยากาศที่ดีเหมาะแก่การทำงาน ได้แก่ การมีผู้ บังคับบัญชาที่ดี การที่สมาชิกในองค์การมีขวัญและกำลังใจในการทำงานดี รวมทั้งองค์กรมีสภาพแวดล้อม ทางกายภาพ ทางสังคมและทางจิตใจดี การสร้างบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานจะกระตุ้นให้ทุกคน มีความกระตือรือร้น ในการมีส่วนร่วม และท้าทายให้เกิดองค์การแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งอันนำสู่ ความสำเร็จขององค์การและการสร้างวัฒนธรรมแห่งการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (พิชิต เทพวรรณ, 2548)

ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การ คือ สภาวะด้านจิตใจ ทัศนคติของบุคลากรที่มีต่อองค์การเป็นการ ยอมรับเป้าหมาย ค่านิยม กฎระเบียบ ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อองค์การอยากอยู่กับองค์การนาน ๆ ทุ่มเท ทำงานให้กับองค์การต้องการเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ หากพนักงานมีความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การในระดับ ต่ำ ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การตามแนวคิด ของ อเลน และเมเยอร์ (Allen & Mayer 1990) กล่าวว่า

ความยึดมั่นผูกพันผูกพันต่อองค์การมีผลมาจาก การนำเป้าหมายขององค์การมาเป็นเป้าหมายของตนเอง การทุ่มเททำงานให้กับองค์การมาเป็นเวลานาน มีเงินเดือนและสวัสดิการที่ดีแล้วจึงต้องการอยู่กับองค์การต่อไป นอกจากนั้นการที่บุคคลมีจิตสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบต่อองค์การว่าเมื่อเข้ามาร่วมงานกับองค์กรแล้ว ควรทำงานในหน้าที่ให้ดีที่สุด เมื่อจะลาออกจะคิดถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นต่อองค์การและเพื่อนร่วมงานเสมอ นอกจากนั้นจากการทบทวนในเรื่องของทรัพยากรบุคคลพบว่า มีปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความพอใจในงาน และเกิดความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การตามมาดังนี้ วัฒนธรรมองค์การ ระเบียบปฏิบัติงาน การมอบหมายหน้าที่ที่ชัดเจน ภูมิอุปกรณ์ที่เพียงพอในการปฏิบัติงาน การดูแลช่วยเหลือของหัวหน้างาน การให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสม การพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถในงานอย่างต่อเนื่อง การให้พนักงานมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และร่วมพัฒนางาน การมอบหมายอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ การจัดสภาพแวดล้อมทั้งทางด้านร่างกายจิตใจ เป็นต้น (บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร 2550 และเฉลิมพงศ์ มีสมนัย 2556) ซึ่งเข้าได้กับ แนวคิดของทฤษฎี ที่กล่าวว่าบรรยากาศองค์การเป็นลักษณะเฉพาะตัวขององค์การ มีความแตกต่างกันโดยการรับรู้ของสมาชิกในองค์การด้วยช่องทางต่าง ๆ มีผลต่อการแสดงออก ขวัญกำลังใจ และทัศนคติของคนในองค์การมีองค์ประกอบ 9 ด้าน 1) โครงสร้างองค์การ 2) ความรับผิดชอบของบุคคล 3) การให้รางวัล และการลงโทษ 4) ความเสี่ยงและการรับความเสี่ยงในงาน 5) ความอบอุ่น 6) การสนับสนุน 7) มาตรฐาน การปฏิบัติงานและความคาดหวัง 8) ความขัดแย้งและความอดทนต่อความขัดแย้ง 9) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความจงรักภักดีของกลุ่ม (Litwin & Stringer 1968) นอกจากนี้การที่จะเกิดความยึดมั่น ผูกพันต่อองค์การจะเกิดขึ้นหลังจากบุคลากรมีความพึงพอใจในบรรยากาศการทำงานอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาหนึ่ง ปัจจัยสำคัญในการทำ ให้เกิดความพึงพอใจคือ ปัจจัยด้านองค์การ ปัจจัยด้านผู้บริหารทางการแพทย์ ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ปัจจัยด้านผู้ร่วมงาน จากแนวคิดเรื่องบรรยากาศองค์การที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยให้ความสนใจ องค์ประกอบของบรรยากาศองค์การของ ลิทวิน และสตริงเกอร์ (Litwin & Stringer 1968) ทั้ง 9 องค์ประกอบ แต่เนื่องจากในบางองค์ประกอบมีความหมายและการแสดงออกของพฤติกรรมที่ใกล้เคียงกันได้นำมารวมกัน ดังนั้นด้านความอบอุ่นและด้านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันด้านความขัดแย้งความอดทนต่อความขัดแย้ง รวมกันเป็นด้านความอบอุ่น ด้านโครงสร้างองค์การและด้านความรับผิดชอบของบุคคลรวมกันเป็นด้านโครงสร้างองค์การ และด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน และความคาดหวังด้านความเสี่ยงและการรับความเสี่ยงในงานรวมเป็นด้านมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ดังนั้น องค์ประกอบที่นำมาใช้ในการวิจัย จึงมี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) โครงสร้างองค์การ 2) การให้รางวัลและการลงโทษ 3) ความอบอุ่น 4) การสนับสนุน 5) มาตรฐานการปฏิบัติงาน

ผลการประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สะท้อนด้วยภาพการทำงานของบุคคล ซึ่งมีผลต่อความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การ ทั้งนี้การประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญทำให้บุคลากรทราบถึงผลการทำงานของตนเอง ความมีคุณค่าในสายตาของผู้บังคับบัญชาทราบถึงจุดอ่อนของตนเองที่ต้องพัฒนามีส่วนใดที่ดีและควรคงไว้ การประเมินผลการปฏิบัติงานมีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาผลงาน และวางแผนพัฒนาบุคลากร เสริมสร้างและรักษาความสัมพันธ์ อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชากับพนักงาน (อลงกรณ์ มีสุทธา และ สมิต สัจฉกร, 2544) ซึ่งระบบค่าตอบแทนมักจะเป็นผลมาจากการ

ประเมินผลการปฏิบัติงาน จึงทำให้บุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานที่ดีได้รับค่าตอบแทนที่สูงทำให้เกิดทั้งความพึงพอใจและภูมิใจแก่บุคลากรและทำให้เกิดยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร

องค์การทุกองค์การย่อมต้องการบรรลุถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งจะสามารถแสดงถึงความสำเร็จนี้ ก็คือประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การ จะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงการพัฒนาและคุณภาพ การเป็นที่ยอมรับจากองค์การอื่น ๆ และวิธีการที่สามารถจะบ่งชี้ให้เห็นว่าประสิทธิภาพการปฏิบัติงานนั้นว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด นั่นคือการประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน การประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานไม่ว่าระดับต่ำสุด หรือสูงสุด ทำให้ทราบถึงระดับการทำงานของตนเองและส่วนงานที่ต้องปรับปรุง อีกทั้งยังช่วย ประเมินความสามารถจากการพัฒนาในการทำงานและแสดงให้เห็นถึงความแข็งแกร่ง ความอ่อนแอ ความมั่นใจที่เพิ่มขึ้น และความพยายามในการปรับปรุงอื่น ๆ (Schultz อ้างถึงใน เกียรติคุณ วรกุล, 2545 : 8 - 9) อย่างไรก็ตามการประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินงานขององค์การ ที่จะเป็นส่วนช่วยสนับสนุนให้องค์การบรรลุถึงเป้าหมายที่ได้วางแผนไว้

การประเมินความสำเร็จของงานอันเป็นผลมาจากการปฏิบัติของการปฏิบัติงานตลอด รอบการประเมิน ด้วยวิธีการที่องค์การกำหนดโดยเปรียบเทียบผลงานกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิบัติราชการ ตามเกณฑ์มาตรฐานผลงานที่ผู้บังคับบัญชาและผู้ปฏิบัติงานกำหนดร่วมกันไว้ ตั้งแต่ต้นรอบการประเมิน การประเมินผลการปฏิบัติราชการเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร ผลการปฏิบัติราชการ ซึ่งเป็นวงจรที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยการประเมินเป็นการวัดผลสำเร็จของ งานในช่วงเวลาที่กำหนดไว้แน่ชัดเพื่อเปรียบเทียบผลสำเร็จของงานกับเป้าหมายในการปฏิบัติ ราชการของแต่ละบุคคลหรือองค์การว่าเป็นอย่างไร ระบบประเมินผลตัวบุคคลอันเกี่ยวเนื่องมาจากประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยอาศัยหลักเกณฑ์และ วิธีการต่าง ๆ ที่ปราศจากอคติใด ๆ เป็นกระบวนการประเมินค่าของบุคคลผู้ปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ทั้ง ผลงาน และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่มีคุณค่าต่อการปฏิบัติงานภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้แน่นอนอนภายใต้การสังเกต การจดบันทึก และประเมินโดยหัวหน้างาน โดยอยู่บนพื้นฐานของความเป็นระบบ และมีมาตรฐานแบบเดียวกัน มีเกณฑ์การประเมินที่มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติและให้ความเป็นธรรมโดยทั่วกัน (พัฒนาชัย กุลสิริสวัสดิ์, 2551 : 42)

ในการที่จะบริหารงานในหน่วยงานให้เกิดผลดี มีประสิทธิภาพสูงที่สุดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับผู้นำหรือหัวหน้างาน ซึ่งถือได้ว่ามีผลกระทบต่อการบริหารงานในองค์การเป็นอย่างมาก เนื่องจาก “ผู้นำ” ถือได้ว่าเป็นหลักที่สำคัญยิ่งต่อหน่วยงาน ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และต่อผลงานที่เป็นส่วนรวม คุณภาพและลักษณะของผู้นำมีผลสะท้อนต่อการปฏิบัติงาน และผลงานขององค์การ หรือหน่วยงานแต่ละแห่งเป็นอันมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องความสัมพันธ์ ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรหน่วยงานในสังกัด วิทยาลัยทองสุข เป็นองค์กรอิสระที่ดูแลงานธุรการของศาลยุติธรรม มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอิสระในการบริหารงานบุคคลการงบประมาณและการดำเนินการอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลฎีกา

ในฐานะที่ผู้วิจัยได้ทำงานและปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานบุคคลของวิทยาลัยทองสุข จึงมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปและบรรยากาศองค์การที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุขผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้ เป็นข้อมูลในการนำเสนอผู้บริหารของหน่วยงาน เป็นข้อมูลประกอบในการปรับพฤติกรรมของบุคลากรในหน่วยงาน ให้เหมาะสมต่อไป เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายหลักของกรมทางหลวง และช่วยสร้างความเจริญเติบโตมั่นคงให้แก่องค์การ ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ช่วยกระตุ้นให้บุคลากรในหน่วยงานเกิดการตื่นตัวที่จะเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงานของตนเองโดยอาศัยความรู้ ความสามารถแบบหลากหลาย และช่วยสร้างความมั่นคงให้แก่สังคมและประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การของ พนักงานบุคลากรวิทยาลัยทองสุข
2. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข
3. เพื่อศึกษาบรรยากาศองค์การ ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นำผลการศึกษาด้านข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นของพนักงาน ที่จะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข
2. นำผลการศึกษากำหนดแนวทาง ปรับปรุงนโยบาย ในการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปบรรยากาศองค์การ และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บุคลากรวิทยาลัยทองสุข
3. นำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางเบื้องต้นในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาพนักงานในด้านต่างๆ ต่อไป

4. ขอบเขตการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานของวิทยาลัยทองสุข จึงมีประชากรที่อยู่ในกลุ่มวิจัยทั้งสิ้น 170 คน (วิทยาลัยทองสุข, 2561)ประกอบด้วย หัวหน้าส่วน/หัวหน้ากลุ่ม เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั่วไป ประชากรที่แท้จริง คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้เป็นตัวแทนของประชากรจำนวน 289 คน โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1967 , p.99) โดยให้มีค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับร้อยละ 5

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาด้านเนื้อหาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป (Bennis and Nanus, 1985) บรรยากาศองค์การ (Litwin, & Burmeister, 1992) และ

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (Granholm) ของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข โดยกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป และบรรยากาศองค์การ และ ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข

5. วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานของวิทยาลัยทองสุข จึงมีประชากรที่อยู่ในกลุ่มวิจัยทั้งสิ้น 170 คน (วิทยาลัยทองสุข, 2561) ประกอบด้วย ได้แก่ หัวหน้าส่วน/หัวหน้ากลุ่ม หัวหน้างาน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานของวิทยาลัยทองสุข คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้เป็นตัวแทนของประชากรจำนวน 120 คน โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1967: 99) โดยให้มีค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับร้อยละ 5

วิธีการสุ่มตัวอย่าง (Stratified Random Sampling) ผู้ศึกษาได้ออกแบบมาเพื่อทำการเก็บข้อมูลในภาคสนาม (Field Data Collection) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตัวอย่างมีระบบ (Systematic) หรือ Simple Random Sampling) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้จัดเตรียมไว้ไปทำการจัดเก็บข้อมูลจากพนักงานของวิทยาลัยทองสุข จำนวน 120 คนที่ได้คำนวณจากสูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามในการวิจัยแบ่งคำถามออกเป็น 4 ส่วน โดยปรับปรุงแบบสอบถามจากงานวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบุคลากรในกลุ่มอุตสาหกรรม ของ ประพันธ์ชัยกิจอุราใจ (2556) ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของปัจจัยส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบคำตอบ (Checklist) ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งงานปัจจุบัน และประสบการณ์การทำงาน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป ซึ่งเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตรฐาน ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยปรับปรุงแบบสอบถามจากงานวิจัยการรับรู้ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน กรณีศึกษาเทศบาลนครลำปาง ของ จารุวรรณ ธนาวณิช (2551) คำถามของภาวะผู้นำของผู้บริหารสังกัดวิทยาลัยทองสุข ประกอบด้วยข้อคำถาม 15 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การ ซึ่งเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตรฐาน ส่วนประมาณค่า 5 ระดับโดยปรับปรุงแบบสอบถามจากงานวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ บรรยากาศขององค์การ ความผูกพันต่อองค์การกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ของ อรัญญา ไชยศรี (2556) คำถามของบรรยากาศองค์การ ประกอบด้วยข้อคำถาม 15 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการซึ่งเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตรฐาน ส่วนประมาณค่า 5 ระดับโดยปรับปรุงแบบสอบถามจากงานวิจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพของงานของพนักงานสาขา ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สำนักงานเขตพื้นที่ วิสุทธิกษัตริย์ ของ วุฒิไกร เกษสูงเนิน (2549) คำถามของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยข้อคำถาม 22 ข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษานำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปโดยมีการวิเคราะห์ผลการศึกษาดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ค่าร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ (Frequency)
2. ค่าเฉลี่ย (Mean) ของกลุ่มตัวอย่าง
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division)
4. T-test (Independent Sample Test) ใช้วิเคราะห์ ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข
5. F-test หรือ One Way ANOVA ใช้วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งงานปัจจุบัน และประสบการณ์การทำงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข
6. การทดสอบสมมติฐานโดยวิเคราะห์สมการถดถอยชนิดตัวแปรหลายตัว (Multiple Regression Analysis) สมการถดถอยเชิงซ้อนในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง ผลการวิจัยและอภิปรายผล

6. ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนฐานของภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป

ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป	\bar{X}	SD	ความหมาย
1). ผู้นำแบบเน้นงาน	3.15	0.64	ปานกลาง
2). ผู้นำแบบเน้นคน	3.04	0.64	ปานกลาง
3). ผู้นำแบบปล่อยปละละเลย	3.13	0.58	ปานกลาง
4). ผู้นำแบบประนีประนอม	3.05	0.67	ปานกลาง
5). ผู้นำแบบทีมงาน	3.12	0.53	ปานกลาง
ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปโดยรวม	3.10	0.42	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างจากบุคลากรวิทยาลัยทองสุขมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป มีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.10 เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปรายด้านพบว่า ผู้นำแบบเน้นงาน มีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.15 ผู้นำแบบปล่อยปละละเลย มีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.13 ผู้นำแบบทีมงาน มีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.12 ผู้นำแบบประนีประนอม มีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.05 และ ผู้นำแบบเน้นคน มีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.04 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนฐานของบรรยากาศองค์การ

สรุปตัวแปรบรรยากาศองค์การ	\bar{X}	SD	ความหมาย
1). ด้านโครงสร้างองค์การ	3.58	0.56	มาก
2). ด้านความอบอุ่น	4.26	0.76	มากที่สุด
3). ด้านการสนับสนุน	4.08	0.61	มาก
4). ด้านการให้รางวัลและการลงโทษ	3.76	0.55	มาก
5). ด้านมาตรฐานการปฏิบัติ	4.21	0.48	มากที่สุด
บรรยากาศองค์การโดยรวม	3.98	0.35	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างจากบุคลากรวิทยาลัยทองสุขมีความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การบรรยากาศองค์การ มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.98 เมื่อพิจารณาบรรยากาศองค์การรายด้านพบว่า ด้านความอบอุ่น มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.26 ด้านมาตรฐานการปฏิบัติ มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.21 ด้านการสนับสนุน มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.08 ด้านการให้รางวัลและการลงโทษ มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.76 และ ด้านโครงสร้างองค์การ มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.58 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนฐานของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

สรุปตัวแปรประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	\bar{X}	SD	ความหมาย
1). ปริมาณงาน	4.14	0.55	มาก
2). คุณภาพงาน	4.19	0.54	มาก
3). ความรู้และทักษะในงาน	4.24	0.65	มากที่สุด
4). ความเชื่อถือและไว้วางใจได้	3.26	0.64	ปานกลาง
5). ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.17	0.66	ปานกลาง
6). ทศนคติ	3.21	0.64	ปานกลาง
7). การสื่อสาร	3.28	0.54	ปานกลาง
8). การปรับตัว	3.53	0.49	มาก
9). การตัดสินใจ	4.40	0.68	มากที่สุด
10). ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	3.91	0.59	มาก
11). การควบคุมดูแล	3.76	0.40	มาก
ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยรวม	3.73	0.29	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างจากบุคลากรวิทยาลัยทองสุขมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการควบคุมดูแล มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.76 เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานรายด้านพบว่า การตัดสินใจ มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.4 ความรู้และทักษะในงาน มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.24 คุณภาพงาน มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.19 ปริมาณงาน มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.14 และ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.91 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานและอายุงาน ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข

ตัวแปรที่ทำการศึกษา	t-test	F-test	p-value
เพศ	0.584		0.560
สถานภาพ	-0.071		0.944
ระดับการศึกษา		0.736	0.480
ตำแหน่งงาน		1.495	0.226
อายุงาน		1.798	0.148

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานและอายุงาน โดยรวมมีค่า p-value ทุกค่า ซึ่งมากกว่า 0.05 ซึ่งหมายความว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานและอายุงาน ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุขไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 2. ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณแบบปกติของแปร ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป ที่ใช้ทำนาย ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข

ตัวแปรทำนาย	ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน				
	B	SE(b)	B	t	p-value
ค่าคงที่	2.047	0.079		25.972	0.000
ผู้นำแบบเน้นงาน	0.109	0.019	0.24	5.626	0.000
ผู้นำแบบเน้นคน	0.097	0.020	0.215	4.838	0.000
ผู้นำแบบปล่อยปละละเลย	0.135	0.021	0.27	6.318	0.000
ผู้นำแบบประนีประนอม	0.113	0.018	0.258	6.195	0.000
ผู้นำแบบทีมงาน	0.091	0.022	0.166	4.093	0.000

$r = 0.8, R^2 = 0.641, \text{Adjusted } R^2 = 0.634, F = 100.872, p\text{-value} = 0.000$

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า มีเพียง 5 ตัวแปร คือ ผู้นำแบบเน้นงาน ($p = 0, \beta = 0.24$) ผู้นำแบบเน้นคน ($p = 0, \beta = 0.215$) ผู้นำแบบปล่อยปละละเลย ($p = 0, \beta = 0.27$) ผู้นำแบบประนีประนอม ($p = 0, \beta = 0.258$) ผู้นำแบบทีมงาน ($p = 0, \beta = 0.166$) ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ซึ่งสามารถอธิบายสรุปจากผลการทดสอบสมมติฐานได้ว่ามีความสอดคล้องกับสมมติฐานบางส่วนโดยมีสัมประสิทธิ์การทำนายได้ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีปัจจัยอื่นๆที่สามารถการทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุขโดยรวมได้อีกร้อยละ 20 ดังนั้นสามารถเขียนสมการความถดถอยของคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข = 2.047 ค่าคงที่ของสัมประสิทธิ์ถดถอย + 0.109 ผู้นำแบบเน้นงาน + 0.097 ผู้นำแบบเน้นคน + 0.135 ผู้นำแบบปล่อยปละละเลย + 0.113 ผู้นำแบบประนีประนอม + 0.091 ผู้นำแบบทีมงาน

Adjusted $R^2 = 0.634, r = 0.8, F = 100.872, p\text{-value} = 0.000$

จากสมการจะเห็นว่า ปัจจัย ผู้นำแบบเน้นงาน ผู้นำแบบเน้นคน ผู้นำแบบปล่อยปละละเลย ผู้นำแบบประนีประนอม ผู้นำแบบทีมงาน ในทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ในทิศทางเดียวกัน

สมมติฐานข้อที่ 3. บรรยากาศองค์การที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณแบบปกติของแปร ปัจจัยบรรยากาศองค์การ ที่ใช้ทำนาย
ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข

ตัวแปรทำนาย	ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน				
	B	SE(b)	B	t	p-value
ค่าคงที่	1.411	0.142		9.915	0.000
ด้านโครงสร้างองค์การ	0.165	0.022	0.32	7.440	0.000
ด้านความอบอุ่น	0.083	0.017	0.218	5.029	0.000
ด้านการสนับสนุน	0.157	0.021	0.329	7.366	0.000
ด้านการให้รางวัลและการลงโทษ	0.104	0.022	0.198	4.796	0.000
ด้านมาตรฐานการปฏิบัติ	0.083	0.024	0.138	3.457	0.001

$r = 0.749$, $R^2 = 0.561$,Adjusted $R^2 = 0.553$, $F = 72.377$, $p\text{-value} = 0.000$

จากตารางที่ 6 มีเพียง 5 ตัวแปร คือ ด้านโครงสร้างองค์การ ($p = 0$, $\beta = 0.32$) ด้านความอบอุ่น ($p = 0$, $\beta = 0.218$) ด้านการสนับสนุน ($p = 0$, $\beta = 0.329$) ด้านการให้รางวัลและการลงโทษ ($p = 0$, $\beta = 0.198$) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติ ($p = 0.001$, $\beta = 0.138$) ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ซึ่งสามารถอธิบายสรุปจากผลการทดสอบสมมติฐานได้ว่ามีความสอดคล้องกับสมมติฐานบางส่วนโดยมีสัมประสิทธิ์การทำนายได้ร้อยละ 74.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีปัจจัยอื่นๆที่สามารถการทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุขโดยรวมได้อีกร้อยละ 25.1 ดังนั้นสามารถเขียนสมการความถดถอยของคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข = 1.411 ค่าคงที่ของสัมประสิทธิ์ถดถอย + 0.165 ด้านโครงสร้างองค์การ + 0.083 ด้านความอบอุ่น + 0.157 ด้านการสนับสนุน + 0.104 ด้านการให้รางวัลและการลงโทษ + 0.083 ด้านมาตรฐานการปฏิบัติ

Adjusted $R^2 = 0.553$, $r = 0.749$, $F = 72.377$, $p\text{-value} = 0.00$

จากสมการจะเห็นว่า ปัจจัย ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านความอบอุ่น ด้านการสนับสนุน ด้านการให้รางวัลและการลงโทษ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติในทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ในทิศทางเดียวกัน

7. อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ผลการทดสอบพบว่า ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปประกอบด้วยปัจจัย ผู้นำแบบเน้นงาน ผู้นำแบบเน้นคน ผู้นำแบบปล่อยปละละเลย ผู้นำแบบประนีประนอม ผู้นำแบบทีมงานในทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากวิธีการที่ผู้บริหารมุ่งใจผู้ตามให้ปฏิบัติตามที่คาดหวังไว้ ด้วยการระบุข้อกำหนดงานอย่างชัดเจน และให้รางวัล เพื่อการแลกเปลี่ยนกับความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายของผู้ตาม การแลกเปลี่ยนนี้จะช่วยให้สมาชิกพึงพอใจในการทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายของงาน ความเป็นผู้นำเชิงเป้าหมายจะมีประสิทธิภาพสูงภายใต้สภาพแวดล้อมที่ค่อนข้างคงที่ ผู้บริหารจะใช้ความเป็นผู้นำแบบเน้นงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งที่ค่อนข้างสั้น แต่เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันแต่ละองค์การมีการแข่งขันมากขึ้น วิธีการของความเป็นผู้นำแบบใหม่ที่สามารถมุ่งใจผู้ตามปฏิบัติงานได้มากกว่าที่คาดหวังไว้ ซึ่งการที่ผู้นำและผู้ตามช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อยกระดับขวัญและแรงจูงใจของแต่ละฝ่ายให้สูงขึ้น และการแสดงความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพสำหรับสถานการณ์ปัจจุบัน จะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้อง จารุวรรณ ธนาวณิช (2551 : 120-127) ศึกษาเรื่อง การรับรู้ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน กรณีศึกษาเทศบาลนครลำปาง ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ภาวะผู้นำ ของผู้บริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน กรณีศึกษา เทศบาลนครลำปาง ซึ่งทัศนะโดยรวมของการรับรู้ภาวะผู้นำของผู้บริหาร อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96) ด้านภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านภาวะผู้นำแบบทีมงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22) รองลงมา ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบประนีประนอม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21) ด้านภาวะผู้นำแบบเน้นคน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.05) และด้านภาวะผู้นำแบบเน้นงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79) ส่วนด้านสุดท้ายซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านภาวะผู้นำแบบปล่อยปละละเลย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52) นอกจากนี้ทัศนะโดยรวม ด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07) ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการให้ความร่วมมือและการประสานงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66) รองลงมา ได้แก่ ด้านปริมาณงานและความรับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55) ด้านความรู้เกี่ยวกับงาน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.43) และด้านมนุษยสัมพันธ์และทักษะในการสื่อสาร (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12) และงานศึกษาครั้งนี้ เป็นไปตามสมมติฐานคือ การรับรู้ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงาน กรณีศึกษา เทศบาลนครลำปาง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ 0.05 จากการศึกษาครั้งนี้ สรุปได้ว่าภาวะผู้นำแบบทีมงาน และภาวะผู้นำแบบประนีประนอม มีความสัมพันธ์กันในเชิงเส้นตรงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยเรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้ ภาวะผู้นำแบบทีมงาน (Beta = 0.264) ภาวะผู้นำแบบประนีประนอม (Beta = 0.241) ตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 2 ตัว กับประสิทธิภาพการทำงาน ของพนักงานมีความสัมพันธ์กันในเชิงเส้นตรงอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติในระดับ 0.05 ($F = 5.582, p = 0.001$ และ 0.002) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.478 ($R = 0.478$) แสดงว่าตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดชุดนี้ร่วมกัน สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการทำงานของ พนักงานได้ร้อยละ 0.228 ($R^2 = 0.478$) โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานใน

การพยากรณ์เท่ากับ 0.370 (SE=0.370) เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าภาวะผู้นำแบบที่ทีมงานจะส่งเสริมและสนับสนุนให้ ผู้ปฏิบัติงานเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานและมีการติดตามและประเมินผลงานทำให้พนักงานต้องมีความเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมายและภาวะผู้นำแบบประนีประนอม ไม่ชอบความขัดแย้งเลือกแนวทางในการแก้ปัญหาที่เหมาะสมทำให้พนักงานมีความต้องการที่จะค้นหา ความรู้เกี่ยวกับงานประนีประนอมเพื่อให้ได้งานและพนักงาน มีความพึงพอใจ ทำให้การรับรู้ภาวะ ผู้นำแบบทีมงานและภาวะผู้นำแบบประนีประนอมมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน

2. บรรยายการองค์การ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ผลการทดสอบพบว่า บรรยายการองค์การประกอบด้วยปัจจัย ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านความอบอุ่น ด้านการสนับสนุน ด้านการให้รางวัลและการลงโทษ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติในทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ในทิศทางเดียวกัน เนื่องจาก พฤติกรรมมนุษย์เกิดจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมบรรยายการองค์การนับเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญ เนื่องจากบุคคลไม่ได้ทำงานอยู่เพียงลำพัง แต่ทำงานอยู่ภายใต้โครงสร้างองค์การ การกำกับ การควบคุม แบบของผู้นำ กฎระเบียบต่าง ๆ รวมถึงสภาพแวดล้อมภายในองค์กรที่อาจมองไม่เห็นแต่สามารถรับรู้ได้ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีผลกระทบต่อตัวบุคคลและองค์กร ผู้นำองค์กรมีบทบาทสำคัญในการกำหนดสภาพแวดล้อมหรือบรรยายการองค์การ ซึ่งบุคลากรในองค์กรสามารถรับรู้ได้ การรับรู้นี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม เจตคติของบุคคลและส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพรรณ สุนทรสุด และประจักษ์ บัวผัน (2554) ได้ศึกษาบรรยายการองค์การและการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของพยาบาลวิชาชีพใน โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดอุดรธานี พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของ พยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ บรรยายการองค์การ มิติความรับผิดชอบ (p-value<0.001) และมีมิติความอบอุ่น (p-value<0.001) การสนับสนุนจากองค์การด้านการบริหาร (p-value<0.001) และด้านเทคโนโลยี (p-value<0.001) ซึ่งสามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดอุดรธานี ได้ร้อยละ 59.0 อรัญญา ไชยสร (2556) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ บรรยายการองค์การ ความผูกพันต่อองค์การกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างเป็นครู จำนวน 250 คน พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างบรรยายการองค์การกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (r = 0.31) โฉมฤทัย ทองนุช (2556) ได้ทำศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้บรรยายการองค์การ ความเครียดในการปฏิบัติงาน และคุณภาพชีวิตในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ: กรณีศึกษา โรงพยาบาลรัฐในเขตจังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ทำงานในโรงพยาบาลในเขต จังหวัดปทุมธานี จำนวน 311 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้บรรยายการองค์การโดยรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.59 และการรับรู้บรรยายการองค์การโดยรวมและรายด้านทุกด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (r = 0.759) ประสพ อินสุวรรณ (2557) ได้ศึกษาบรรยายการองค์การ คับคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพกลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ ทำการศึกษาจากกลุ่มพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานจำนวน 41 คน พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของ

พยาบาลวิชาชีพอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.56, SD = 0.36$) ระดับบรรยากาศองค์การพบว่ามีความเฉลียวฉลาดสูง ($\bar{X} = 3.73, SD = 0.39$) และผลการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ พบว่ามีความสัมพันธ์ระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .796, p < .001$)

8. ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารควรบริหารและดูแลบรรยากาศในการทำงานให้เหมาะสมย่อมจะส่งผลต่อการจูงใจบุคลากรภายในองค์กร เปรียบเสมือนวันที่อากาศดี ท้องฟ้าแจ่มใส ทุกคนย่อมอยากที่จะทำงานให้ได้ผลดีที่สุด แต่ถ้าในองค์กรที่บรรยากาศไม่ดีแล้ว ย่อมทำให้บุคลากรในองค์กรไม่รู้สึกจูงใจที่จะทำงาน ซึ่งก็เปรียบเสมือนองค์กรที่อากาศไม่ดี ท้องฟ้ามีแต่ครึ้มอยู่ตลอดเวลา บุคลากรภายในองค์กรก็อยากที่จะพักผ่อนหลบฝน ไม่มีใครอยากทำงาน

2. ผู้บริหารควรสร้างความรู้สึกที่ไว้วางใจและการได้รับการสนับสนุนในกลุ่ม จะสูง ถ้าพนักงานมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของทีมงาน และรู้สึกว่าจะได้รับการช่วยเหลือเมื่อต้องการ ปัจจัยในด้านนี้จะส่งผลโดยตรงต่อขวัญและกำลังใจในการทำงานของบุคลากร เนื่องจากถ้าบุคลากรทราบว่ามีส่วนร่วมงานหรือผู้บังคับบัญชาคอยให้การสนับสนุนอยู่ตลอดเวลา ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

3. ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่สร้างสรรค์ ด้วยวิธีการง่ายๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเหมือนหลักยึดเหนี่ยวให้เราได้เตือนตัวเองว่า ต่อไปนี้เราจะทำงานและใช้เวลาพร้อมกับใครก็ตาม “อย่างสร้างสรรค์” เพื่อทั้งเราและคนรอบข้างจะได้เติบโตไปด้วยกัน หากนำกฎเหล่านี้ไปใช้ในที่ทำงาน ก็จะทำให้ที่ทำงานเต็มไปด้วยบรรยากาศอันอบอุ่น และเมื่อมีปัญหาทุกคนก็จะได้ร่วมกันแก้ไขและปรึกษากันอย่างสร้างสรรค์เพื่อให้ได้คำตอบที่ดีที่สุด

4. ผู้บริหารในฐานะผู้นำควรกำหนดทิศทางที่ชัดเจนและสร้างบรรยากาศ เพื่อสนับสนุนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ พร้อมทั้งติดตามการทำงานอย่างใกล้ชิด ซึ่งแนวการบริหารแบบมุ่งเน้นไปที่งานพร้อมกับมุ่งความสัมพันธ์ในทีมงานควบคู่กันไปด้วย และมีการพัฒนาภาวะผู้นำของตนเพื่อสร้างปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ ไปสู่ลักษณะผู้นำยุคใหม่ที่จะสามารถพัฒนาองค์กรทางสังคมตนเองและของชาติให้ประสบความสำเร็จในยุคโลกาภิวัตน์อันเต็มไปด้วยการแข่งขันช่วงชิง การเรียนรู้สิ่งต่างๆ เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ผู้นำสมัยใหม่ควรจะต้องฝึกฝนตนเองให้มีทักษะทางความคิด ซึ่งทักษะความคิดที่ดีที่สุดสำหรับผู้นำก็คือความคิดเชิงกลยุทธ์ เพื่อจะได้ใช้ประกอบกับความรู้ที่มี ในการคิดหาทางแก้ไขปัญหาและ หาแนวทางที่ดีที่สุดสำหรับทีมงานหรือองค์กรต่อไป

5. ผู้นำย่อมต้องใส่ใจและให้ความสำคัญต่อ นวัตกรรมทางกลยุทธ์ เพราะ หลีกเลี่ยงไม่ได้กับการพัฒนาเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ ขณะเดียวกันหากผู้นำมีมุมมองในเชิงบูรณาการ และการคิดนอกกรอบ ก็จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มากมาย เช่นองค์กรในอดีตที่รอดมาจนถึงปัจจุบัน แต่องค์กรที่ล้มหายตายจากไป กลับมีมุมมองว่าเป็นสิ่งฟุ่มเฟือย ทั้งนี้ การสร้างความคิดเป็นการสร้างมุมมองในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับ เทคนิคการพัฒนาเพื่อให้แตกต่าง ต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป ควรมีการศึกษาตัวแปรด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในภาคธุรกิจอื่นๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวางแผน กำหนดแนวทางในการสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร และนำผลที่ได้ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีใน การทำงานต่อไป

9. บรรณานุกรม

- เกียรติคุณ วรกุล. (2545). *ความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และผลการปฏิบัติงานของหัวหน้างานระดับต้น ในโรงงานอุตสาหกรรมประกอบชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- เฉลิมพงษ์ มีสมนัย. (2556). Exploring Innovation 2nd edition. *วารสารการจัดการสมัยใหม่* 11(1): 118-124.
- จารุวรรณ ธนาวนิช. (2551). *การรับรู้ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานกรณีศึกษาเทศบาลนครลำปาง*. ลำปาง: บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- บุญใจ ศรีสถิตย่นรากร. (2553). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางพยาบาลศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ยูแอนด์ไอ อินเตอร์มีเดีย.
- ประพันธ์ ชัยกิจอุราใจ. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรในกลุ่มอุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการจัดการมหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- พรพรรณ สุนทรสุด และ ประจักษ์ บัวผัน. (2554). *บรรยากาศองค์การและการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลชุมชนจังหวัดอุดรธานี*. *วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 16(5): 551-562.
- พัฒนชัย กุลสิริสวัสดิ์. (2551). *การเตรียมองค์กรเพื่อรับการตรวจประเมินตามแนวทาง TQA*. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- พิชิต เทพวรรณ. (2548). *บทบาทการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของธุรกิจในประเทศไทยกับกลยุทธ์ Six Sigma*. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*. 13(19): 66-81.
- วิทยาลัยทองสุข. (2561). *เอกสารบุคลากรวิทยาลัยทองสุข*. กรุงเทพฯ.
- วุฒิไกร เถยสูงเนิน. (2549). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีผลต่อประสิทธิผลของงาน ของพนักงานสาขาธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สำนักงานเขตพื้นที่วิสุทธิเกษัตร์ย์*. กรุงเทพฯ: บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

อริญญา ไชยสร. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ บรรยากาศขององค์กร ความผูกพันต่อองค์กรกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช*. นครศรีธรรมราช: บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้.

อลงกรณ์ มีสุทธา และ สมิต สัจฉกร. (2545). *การประเมินผลการปฏิบัติงาน*. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

10. Reference

- Allen, N. J. , & Meyer, J. P. (1990). A three-component conceptualization of organizational commitment. *Human Resource Management Review*. Volume 1, Issue 1, Spring 1991, 61–89.
- Bass, B. M., Waldman, B., Avolio, B. J., & Bebb, A. S. (1987). *Improving Organization Effectiveness Through Transformational Leadership*. California: Sage.
- Bennis W. and Nanus B. (1985). *Leaders : The strategies for taking change*. New York: Harper and Row.
- Chaikidurajai, P. (2015). *Factor Affecting Organization Citizenship Behaviors and Performance Efficiency of Staff in Industry group*. Bangkok : Graduate college of Management Sripatum University.
- Chaisorn, A. (2013). *The Relationship between Personality, Organizational Climate, Organizational Commitment and Organizational Citizenship Behaviors of Private Vocational School Teachers in Nakhon Si Thammarat*. Nakhon Si Thammarat : Master of Business Administration, Graduate School, Southern College of Technology, Nakhon Si Thammarat.
- Kunsiriwat, P. (2008). *Preparation of an organization for auditing in accordance with TQA guidelines*. Bangkok : Thailand Productivity Institute.
- Litwin, G. H., & Burmeister, M. G. (1992). *Climate Performance*. New York: The Purrington Foundation.
- Litwin, G.H., & Stringer, R.A. (1968). *Motivation and Organizational Climate*. Boston : Division of Research Harvard Business School.
- Meesuttha, A. and Sutchukorn, S. (2002). *Performance Evaluation*. Bangkok : Technology Promotion Association (Thailand-Japan).

- Misomnai, C. (2013). Exploring Innovation 2nd edition. *Modern Management Journal*. Vol. 11 No.1 (January-June 2013). P.118-124.
- Robbins and Coulter. (2007). *Organization Theory: Structure, Design, and Applications*. New Jersey: Prentice-Hall
- Srisatitnarakun, B. (2010). *The Methodology in Nursing Research*. Bangkok : You and I Intermedia Ltd.
- Suntornsut, P. and Bouphan, P. (2011). The Influence of Organizational Climate and Organizational Support on the Core Competency of Registered Nurses in the Community Hospitals of the Udon Thani Province. *Konkhan : Konkhan Research Journal* Vol. 16 No.5. p. 551-562.
- Tanawanich, J. (2008). *Administrator' Leadership Perception that Effects Working Efficiency : Case Study Nakhon Lampang Municipality*. Lampang : Master of Business Administration (General Management) Lampang Rajabhat University.
- Thepwan, Phichit. (2005). Human Resource Management Roles of Business in Thailand and Six Sigma Strategy. *Chonburi : Human and Social Journal Burapha University*. Vol.13 No.19 (September-December). P.66-81.
- Thongsook College. (2018). *Personnel Documents* : Bangkok.
- Thoeysoonnoen, W. (2006). *Leadership of Managers Influencing Work's Employees of Siam Commercial Bank Public Company Limited, Witsukasat Area Office*. Bangkok : Master of Business Administration (General Management) Suan Sunandha Rajabhat University.
- Worakun, K. (2002). *Relationships between leadership, achievement motivation and the performance of the head supervisor in the electronics assembly industry*. Bangkok : Kasetsart University.
- Yamane. (1967). *Taro Statistic : An Introductory Analysis*. New York: Harper & row.

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs)
ของประชาชนในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
Conditions on the Non-communicable Disease (NCD) Prevention Behaviors
of the Population of Mae Pao Sub-district, Phaya Meng Rai District,
Chiang Rai Province

(วันรับบทความ: 20 สิงหาคม 2562; วันแก้ไขบทความ: 26 กันยายน 2562; วันตอบรับบทความ: 30 กันยายน 2562)

ต้องรัก จิตรบรรเทา*

Tongrak Jitbantao

ธนพัทธ์ จันทพิพัฒน์พงศ์**

Tanapat Janpipatpong

จันจิรา วิชัย***

Chanjira Wichai

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของประชาชนในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นบุคคลที่อาศัยในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ที่ได้รับการยอมรับว่ามีสุขภาพแข็งแรงดี มีการดูแลสุขภาพตนเองอยู่เป็นประจำ จำนวน 5 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามในภาพกว้าง ๆ สำหรับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งประเด็นคำถามจะมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่จะทำให้คำตอบเป็นมุมมองของให้สัมภาษณ์เพื่อนำไปสู่การตอบปัญหาการวิจัยได้อย่างครบถ้วน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของไมล์ และสตูเบอร์แมน คือ การลดข้อมูล การจัดรูปข้อมูล และการร่างข้อสรุปและการยืนยัน

ผลการวิจัย พบว่า เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของประชาชนในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ได้แก่ เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคลที่เป็นจิตลักษณะภายในของประชาชน และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมของประชาชน

คำสำคัญ: เงื่อนไข; พฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง; ประชาชนตำบลแม่เปา

* ดร., สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Corresponding author, E-mail: jtongrak@gmail.com

** อาจารย์ประจำ, สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Corresponding author, E-mail: jtongrak@gmail.com

*** ดร., สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Corresponding author, E-mail: jtongrak@gmail.com

Abstract

The objective of this research was to study the factors relating to the non-communicable disease (NCD) prevention behaviors of the population of Mae Pao sub-district, Phaya Meng Rai district, Chiang Rai province. The key informants were 5 healthy residents who took self-health care regularly. The purposive sampling method [was used in this qualitative research]. An in-depth interview was used as a tool to collect data. The questions were broadly and flexibly formulated in order to adjust any response to completely reflecting the problem-oriented perspectives of those key informants. Miles and Huberman's guidelines including data deduction, data display and conclusion drawing and verification (Miles and Huberman, 1994) were employed in the data analysis.

The results revealed that the conditions on the non-communicable disease (NCD) prevention behaviors of the population of Mae Pao sub-district, Phaya Meng Rai district, Chiang Rai province were the conditions related to the psychological characteristics of their personal traits and the social environment.

Key word: conditions; non-communicable disease prevention behavior; population of Mae Pao sub-district

1. บทนำ

การมีสุขภาพดีเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต่างต้องการ เพราะเมื่อบุคคลมีสุขภาพที่ดีแล้ว การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ย่อมดีตามไปด้วย และยังส่งผลต่อสุขภาพใจที่เป็นสุข ไม่เป็นทุกข์ สำหรับปัญหาด้านสุขภาพของคนในยุคปัจจุบันเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน โดยการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อที่ลดลงกว่าแต่เดิมด้วยวิทยาการทางการแพทย์สมัยใหม่ แต่กลับมีอุบัติการณ์ของโรคที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยการแพร่ขยายเชื้อโรคให้ติดต่อจากคนสู่คนและสร้างความเสียหายได้มากไม่แพ้กัน นั่นคือ “โรค NCDs” (Noncommunicable Diseases หรือโรคไม่ติดต่อ) โรคไม่ติดต่อเรื้อรังเป็นปัญหาสุขภาพอันดับหนึ่งของโลกและของประเทศไทย โดยเฉพาะกลุ่มโรค NCDs 4 โรคหลัก ได้แก่ กลุ่มโรคหลอดเลือดหัวใจ-โรคหลอดเลือดสมอง โรคมะเร็ง โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง และโรคเบาหวาน เป็นสาเหตุหลักของการเสียชีวิตของคนไทยซึ่งมีปัจจัยมาจากพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การบริโภคหวาน มัน เค็ม และมีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทางสังคม เช่น การขยายตัวของสังคมเมือง กลยุทธ์ทางการตลาด ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการสื่อสาร ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตและทำให้ประชาชนป่วยด้วยโรค NCDs เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2557 คนไทยสูญเสียปีสุขภาวะ รวมทั้งสิ้น 14.9 ล้านปี โดยเพศชายมีความสูญเสียมากกว่าเพศหญิงประมาณ 1.4 เท่า และเมื่อจำแนกตาม 3 กลุ่มโรค พบสัดส่วนการสูญเสียปีสุขภาวะ ดังนี้ กลุ่มโรคติดต่อร้ายละ 14 กลุ่มโรคไม่ติดต่อร้ายละ 71 และกลุ่มการบาดเจ็บร้ายละ 15 โดยโรคที่เป็นสาเหตุสำคัญของการสูญเสียปีสุขภาวะของเพศชาย ได้แก่ อุบัติเหตุ

ทางถนน โรคหลอดเลือดสมอง ตามลำดับ ส่วนเพศหญิง ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคหลอดเลือดสมอง และโรคหัวใจขาดเลือด ตามลำดับ ในขณะที่แนวโน้มประชากรที่เป็นกลุ่มเสี่ยงและป่วยด้วยโรค NCDs ยังคงมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลให้เกิดความสูญเสียสุขภาพและต้นทุนทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค, 2561 : 1)

จากรายงานเฝ้าระวังโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง 5 โรคพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ประจำปี พ.ศ. 2554 สำหรับ 8 จังหวัดภาคเหนือ (กลุ่มระบาดวิทยาและข่าวกรอง สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 เชียงใหม่: ออนไลน์) รายงานว่า ผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่เข้ารับการรักษาในสถานบริการสาธารณสุขของพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ปี พ.ศ.2554 มีผู้ป่วยสะสม จำนวน 455,369 ราย อัตราความชุก เท่ากับ 12,820.18 ต่อประชากรแสนคน โรคที่มีอัตราความชุกสูงสุด ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง จำนวน 264,441 ราย คิดเป็น 7,444.91 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ โรคเบาหวาน จำนวน 103,728 ราย คิดเป็น 2,920.29 ต่อประชากรแสนคน โรคเรื้อรังทางเดินหายใจส่วนล่าง จำนวน 43,298 รายคิดเป็น 1,218.99 ต่อประชากรแสนคน โรคหัวใจขาดเลือด จำนวน 22,168 ราย คิดเป็น 624.10 ต่อประชากรแสนคน และโรคหลอดเลือดสมองจำนวน 21,734 รายคิดเป็น 611.89 ต่อประชากรแสนคน นอกจากนี้ จากข้อมูลข้างต้น พบว่า จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีอัตราการอุบัติการณ์เป็นอันดับที่ 1 ใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ซึ่งจากสถิติข้างต้น แสดงให้เห็นว่า จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ซึ่งความสูญเสียจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง และปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้องนั้นส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตเนื่องจากความเจ็บป่วย ความพิการ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากจะหลีกเลี่ยงของทั้งผู้ป่วยและครอบครัว

ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เป็นชุมชนหนึ่งในจังหวัดเชียงรายที่กำลังประสบกับอัตราการอุบัติการณ์เกี่ยวกับโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของประชาชนในชุมชน ซึ่งจากรายงานจำนวนผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่เปา ปีงบประมาณ 2561 พบว่า มีผู้ป่วยที่เป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง จำนวน 5,337 คน จำแนกเป็น ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 860 คน รองลงมาคือ เป็นผู้ป่วยโรคเบาหวาน จำนวน 245 คน และเป็นผู้ป่วยโรคหัวใจและหลอดเลือด จำนวน 18 คน นอกจากนี้การสรุปประเด็นการอภิปราย เวทีเสวนาชุมชนสร้างเครือข่ายความร่วมมือและพัฒนาจิตวิทยาชิงพื้นที่ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 พบว่า ประชาชน จำนวน 18.18% ให้ความสำคัญกับสถานการณ์ด้านสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะปัญหาสุขภาพที่เกิดจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นปัญหาสุขภาพอันดับหนึ่งของโลก และของประเทศไทยที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตและส่งผลให้เกิดความสูญเสียสุขภาพและต้นทุนทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

3. ประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัยจะเป็นองค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย และสามารถนำไปต่อยอดในการหาแนวทางการสร้างเสริมพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ที่สามารถช่วยให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยมีสุขภาพดี ได้รับการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพ และลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ ที่ส่งผลให้อายุคาดเฉลี่ยสูงขึ้นและมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

4. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษา

ผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) ได้แก่ บุคคลที่อาศัยในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ที่ได้รับการยอมรับว่ามีสุขภาพแข็งแรงดี มีการดูแลสุขภาพตนเองอยู่เป็นประจำ

ขอบเขตด้านสถานที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษา คือ ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 20 หมู่บ้าน

ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา

ระยะเวลาที่ศึกษา รวมเวลา 11 เดือน

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ในรูปแบบการศึกษาเฉพาะกรณี (Case study) เพื่อค้นหาเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จากประชาชนที่มีสุขภาพแข็งแรงปกติในพื้นที่ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นบุคคลที่อาศัยในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ที่ได้รับการยอมรับว่ามีสุขภาพแข็งแรงดี มีการดูแลสุขภาพตนเองอยู่เป็นประจำ ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 5 คน โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

- 1.1 ผู้ให้ข้อมูลมีอายุอยู่ระหว่าง 40-70 ปี
- 1.2 ผู้ให้ข้อมูลมีคะแนน 80% จากผลการประเมินโดยใช้แบบประเมินสุขภาพและปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพ (สำนักงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ, 2555)

2. ขั้นตอนในการวิจัย

2.1 ขึ้นกำหนดแนวทางในการศึกษาเชิงลึก ทั้งในเชิงเนื้อหา และในเชิงบุคคลที่เหมาะสมกับการศึกษาในเชิงลึกจากการทบทวนเอกสาร รวมถึงการลงพื้นที่ขึ้นต้น

2.2 ขึ้นการลงพื้นที่เบื้องต้น โดยการทำหนังสือแนะนำตัวและขออนุญาตเข้าสู่พื้นที่วิจัยจากสำนักวิชาสังคมศาสตร์และนำไปติดต่อประสานงานอย่างเป็นทางการในการลงพื้นที่ และพบปะพูดคุยกับผู้นำชุมชน รวมถึงแกนนำที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อสอบถามเกี่ยวกับการทำงานด้านสุขภาพชุมชน ที่จะเป็นแนวทางในการค้นหาผู้ให้ข้อมูลหลัก พัฒนาเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล และการวางแผนวิจัยต่อไป

2.3 ขึ้นเตรียมเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือ ประเด็นสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มซึ่งมีลักษณะเป็นประเด็นคำถามที่กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม

2.4 ขึ้นก่อนลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจริง โดยผู้วิจัยติดต่อประสานงานอย่างเป็นทางการในพื้นที่เพื่อนัดหมายวันเวลาและสถานที่ที่จะเข้าไปในชุมชนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2.5 ขึ้นการลงสนามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนที่ได้วางไว้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ที่ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามในภาพกว้าง ๆ สำหรับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งประเด็นคำถามจะมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่จะทำให้คำตอบเป็นมุมมองของให้สัมภาษณ์เพื่อนำไปสู่การตอบปัญหาการวิจัยได้อย่างครบถ้วน

ตัวอย่างประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ เช่น

- ท่านคิดอย่างไรเกี่ยวกับโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs)
- ชีวิตประจำวันของท่านเป็นอย่างไร
- ท่านมีปัญหาสุขภาพหรือไม่ ถ้าไม่มี คิดว่าเป็นเพราะอะไร ทำไมจึงคิดเช่นนั้น
- ท่านคิดว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ท่านมีสุขภาพที่แข็งแรง

ฯลฯ

นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์ภาคสนาม ได้แก่ สมุดจดบันทึก อุปกรณ์บันทึกเสียง

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) ที่อยู่ภายใต้ขอบเขตของการวิจัย

5. การตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็น

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของการวิจัย ผู้วิจัยใช้เทคนิคตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการเทคนิคสามเส้า (Triangulation) ซึ่ง เดนซิน (Denzin, 1978) ได้อธิบายวิธีการตรวจสอบสามเส้าไว้ 4 แบบด้วยกัน ได้แก่ จากข้อมูลหลายแหล่ง (Data triangulation) จากวิธีการวิจัย (Methodological triangulation) จากผู้เชี่ยวชาญ (Investigation triangulation) และจากทฤษฎี (Theoretical triangulation) ซึ่งงานวิจัยในครั้งผู้วิจัยเลือกใช้การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง เช่น ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากแกนนำชุมชน และเก็บข้อมูลจากบุคคลรอบข้าง ครอบครัว เพื่อนร่วมงาน และชาวบ้านในชุมชนด้วย เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้มีความสอดคล้องหรือขัดแย้งกันหรือไม่

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของไมล์ และฮูเบอร์แมน (Miles and Huberman, 1994) ได้เสนอถึงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพว่าประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

6.1 การลดข้อมูล (Data deduction) เป็นกระบวนการคัดเลือก การเน้น การทำให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย การย่อความ และการเปลี่ยนแปลงข้อมูลดิบให้พร้อมนำไปใช้ต่อไป ซึ่งการจัดการข้อมูลด้วยการลดข้อมูลนี้ผู้วิจัยจะดำเนินไปพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูล มีการสรุป การจัดกลุ่ม เขียนสรุป การให้รหัส การร่างหัวข้อย่อย ๆ การสร้างหลักในการจำแนกกลุ่ม

6.2 การจัดรูปข้อมูล (Data display) เป็นการสร้างรูปแบบการนำเสนอข้อมูลเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย เช่น การนำเสนอข้อมูลแบบตาราง เป็นรูปภาพ เป็นต้น

6.3 การร่างข้อสรุปและการยืนยัน (Conclusion drawing and verification) เป็นการตีความทำความเข้าใจ รูปแบบความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันของข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา นำไปสู่ข้อสรุปที่นำเสนอในรายงานการวิจัยโดยเป็นข้อสรุปที่ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรง

7. การจัดทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์ข้อมูลตลอดเวลาในระหว่างการทำวิจัย ใช้การบรรยาย หรือพรรณนา

6. สรุปผลการวิจัย

การค้นหาเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกำบังโรคมืดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนต้นแบบในตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย โดยพิจารณาตามแนวทางพฤติกรรมศาสตร์ โดยพบเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกำบังโรคที่สามารถจำแนกเป็น 2 เงื่อนไขหลัก ได้แก่ 1) เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคลที่เป็นจิตลักษณะภายในของประชาชน และ 2) เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นตัวผลักดันส่งเสริมพฤติกรรมกำบังโรค ในขณะที่เดียวกับพบว่า มีเงื่อนไขสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นตัวกระตุ้นเป็นผลให้พฤติกรรมกำบังโรคสุขภาพนั้นเกิดขึ้นได้ยาก รวมทั้งการทำให้พฤติกรรมกำบังโรคน้อยถอยลงไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

จากการเก็บข้อมูลขั้นต้นมีผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 5 คนที่เป็นประชาชนในตำบลแม่เปา ซึ่งได้รับการยอมรับจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลว่าเป็นผู้ที่มีสุขภาพดี แข็งแรง รวมถึงเป็นผู้ที่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันการโรคได้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

คนที่	ชื่อนามสมมติ	อายุ	การรับรู้สุขภาพตนเอง	โรคประจำตัว	หมู่ที่อาศัย
1	คุณสมบูรณ์	58	ตามวัย	มี	1
2	คุณแข็งแรง	45	ตามวัย	มี	5
3	คุณสมโภช	60	อ่อนกว่าวัย	ไม่มี	5
4	คุณพลพล	54	ตามวัย	มี	8
5	คุณจิตสบาย	48	ตามวัย	มี	10

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า จากจำนวนทั้งหมด 5 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ตอนปลายมีอายุระหว่าง 45-60 ปี ที่รับรู้สุขภาพตนเองว่าเป็นไปตามวัยของตน และมีเพียง 1 คน ที่ไม่มีโรคประจำตัว ส่วนอีก 4 คน พบว่ามีโรคประจำตัว

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs)

ในขั้นต้นนั้นผู้วิจัยสอบถามเกี่ยวกับประเด็นสุขภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลว่า **คนที่มีสุขภาพดีนั้นต้องเป็นเช่นไร, รู้จักโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) หรือไม่** ซึ่งพบว่า 1) คนที่มีสุขภาพดีนั้นต้องเป็นคนที่มีร่างกายแข็งแรง การกินอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย มีการออกกำลังกาย เป็นผู้ที่ทำงานอยู่เป็นประจำ ไม่คิดถึงเรื่องลบที่ทำให้อารมณ์เศร้าหมอง และ 2) โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) เมื่อสอบถามโดยตรงแล้ว ผู้ให้ข้อมูลไม่มั่นใจในตนเองต่อความรู้ของตน แต่เมื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มโรคต่าง ๆ ของโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) แล้ว ผู้ให้ข้อมูลทุกคนต่างรู้จัก และสามารถอธิบายถึงอาการของโรค สาเหตุการเกิดโรค และการป้องกันโรคในขั้นต้นได้

สำหรับเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) สามารถจำแนกได้เป็น 2 เงื่อนไขหลัก ดังนี้

1. เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคลที่เป็นจิตลักษณะภายในของประชาชน พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลัก ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ที่มีเงื่อนไขจากจิตใจของตนนั้น ได้แก่ 1) การพยายามควบคุมอาหาร การไม่กินหวาน มัน เค็มมากเกินไป การเลือกทานอาหาร 2) การควบคุมอารมณ์ของตนเองเพื่อไม่ให้เกิดความเครียด 3) การหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการดูแลตนเอง ความรู้เกี่ยวกับโรคที่จะเป็นได้ในอายุของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อ

ป้องกันการเกิดโรค และ 4) การเปิดรับสื่อออนไลน์ที่มีการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพในกลุ่มเพื่อน กลุ่มสังคมของตน เกี่ยวกับข้อบ่งชี้การเกิดโรค การตรวจเช็คสุขภาพเบื้องต้นด้วยตนเอง รวมถึงการปรับพฤติกรรมเพื่อให้มีสุขภาพที่ดีห่างไกลจากโรคมืดตอเรือรัง

2. เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมของประชาชน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นทั้งตัวผลักดันส่งเสริมพฤติกรรมกำป้องกันโรคมืดตอเรือรัง (NCDs) ในขณะเดียวกันก็เป็นตัวจุดรั้งเป็นผลให้พฤติกรรมกำป้องกันโรคนั้นเกิดขึ้นได้ยาก รวมทั้งการทำให้พฤติกรรมกำป้องกันโรคลดน้อยถอยลงไป ดังนี้ 2.1) เงื่อนไขทางสังคมที่ช่วยส่งเสริมให้มีพฤติกรรมกำป้องกันโรคมืดตอเรือรัง (NCDs) ได้แก่ 1) การสนับสนุนทางสังคมที่เป็นการให้กำลังใจ ข้อมูลข่าวสาร และการติดตามการดูแลสุขภาพของคนในชุมชน ที่มาจากรอบครัว คนในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของชุมชน 2) อิทธิพลจากคนในชุมชนที่เป็นผู้นำชุมชน จากการป่าวประกาศกิจกรรมเกี่ยวกับสุขภาพ การเห็นตัวแบบจากคนในชุมชนที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองและมีสุขภาพที่ดีขึ้น และ 3) อิทธิพลจากสื่อออนไลน์ ที่กลุ่มเพื่อน กลุ่มครอบครัว ส่งผ่านสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายของพฤติกรรมที่นำไปสู่โรคต่างๆ เรื่องการดูแลสุขภาพตามช่วงวัย เรื่องอาหารที่มีประโยชน์ เรื่องการกำป้องกันโรคที่เป็นชุดความเชื่อที่ทั้งเชื่อถือได้และไม่น่าเชื่อถือ 2.2) เงื่อนไขทางสังคมที่จุดรั้งให้มีพฤติกรรมกำป้องกันโรคมืดตอเรือรัง (NCDs) ที่น้อยลง ได้แก่ 1) อิทธิพลจากสื่อทั้งที่เป็นสื่อโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ ที่เกี่ยวข้องกับอาหารที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ และ 2) อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนที่ไม่มีใครดูแลสุขภาพ ผู้ให้ข้อมูลจึงไม่ดูแลสุขภาพตามไปด้วย หรือมีการดูแลสุขภาพที่น้อยกว่าเกณฑ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ระบบวัฒนธรรมเชิงพื้นที่ซึ่งทำให้เห็นว่าลักษณะทางวัฒนธรรมที่เป็นเงื่อนไขสภาพแวดล้อมทางสังคมอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกำป้องกันโรคมืดตอเรือรัง ด้วยจากข้อมูลที่ได้รับรายงานการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่เปาพบจำนวนผู้ป่วยที่เป็นโรคมืดตอเรือรังมากขึ้น จึงกำหนดหน่วยวัฒนธรรมเป็นอีกเงื่อนไขที่อาจอาจเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพที่ศึกษาด้วย

7. การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกำป้องกันโรคมืดตอเรือรัง (NCDs) พบว่า เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกำป้องกันโรคมืดตอเรือรัง (NCDs) สามารถจำแนกได้เป็น 2 เงื่อนไขหลัก คือ

1. เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคลที่เป็นจิตลักษณะภายในของประชาชน ได้แก่ 1) การพยายามควบคุมอาหาร 2) การควบคุมอารมณ์ของตนเองเพื่อไม่ให้เกิดความเครียด 3) การหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเอง และ 4) การเปิดรับสื่อออนไลน์ที่มีการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพการศึกษา ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับการศึกษาของอารยา เชียงของ (2561) ที่ทำการศึกษาค้นคว้าพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพด้วยการจัดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อพฤติกรรมกำควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวาน พบว่า เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคลที่เป็นจิตลักษณะภายในของประชาชน คือ จากประสบการณ์เชิงลบที่รุนแรงของผู้ป่วย เช่น การสูญเสียอวัยวะ การเป็นภาวะของ

ครอบครัว การทำให้ชีวิตยุ่งยาก จึงนำไปสู่การจัดการตนเอง พึ่งพาตนเองในการดูแลระดับน้ำตาลในเลือด อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของเกษฎาภรณ์ นาขะมิน, วิลาวรรณย์ ชมนิรัตน์ และเพชรไสว ถิ่นตระกูล (2556) ที่มุ่งศึกษาสถานการณ์โรคเบาหวานและหากวิธีป้องกันโรคเบาหวาน โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นคนในชุมชนที่เป็นทั้งกลุ่มเสี่ยง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลชุมชน เช่น สาธารณสุขชุมชน ผู้นำชุมชน โดยพบว่า เจ็อนไขที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคลที่เป็นจิตลักษณะภายในของกลุ่มเสี่ยงผู้ป่วยเบาหวานมีการควบคุมอาหาร ควบคุมน้ำหนักตัว การออกกำลังกาย การจัดการความเครียด การควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ รวมถึงการตรวจคัดกรองประจำปี

2. เจ็อนไขที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมของประชาชน ได้แก่ 1) เจ็อนไขทางสังคมที่ช่วยส่งเสริมให้มีพฤติกรรมกำบังกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ประกอบด้วย 1.1) การสนับสนุนทางสังคมที่เป็นการให้กำลังใจ ข้อมูลข่าวสาร และการติดตามการดูแลสุขภาพของคนในชุมชน ที่มาจากครอบครัว คนในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของชุมชน 1.2) อิทธิพลจากคนในชุมชนที่เป็นผู้นำชุมชน จากการป่าวประกาศกิจกรรมเกี่ยวกับสุขภาพ การเห็นตัวแบบจากคนในชุมชนที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองและมีสุขภาพที่ดีขึ้น และ 1.3) อิทธิพลจากสื่อออนไลน์ ที่กลุ่มเพื่อนกลุ่มครอบครัว ส่งผ่านสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายของพฤติกรรมที่นำไปสู่โรคต่าง ๆ เรื่องการดูแลสุขภาพตามช่วงวัย เรื่องอาหารที่มีประโยชน์ เรื่องกำบังกันโรคที่เป็นชุดความเชื่อที่ทั้งเชื่อถือได้และไม่น่าเชื่อถือ 2) เจ็อนไขทางสังคมที่กระตุ้นให้มีพฤติกรรมกำบังกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ที่น้อยลง ได้แก่ 2.1) อิทธิพลจากสื่อทั้งที่เป็นสื่อโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ ที่เกี่ยวข้องกับอาหารที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ และ 2.2) อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนที่ไม่มีใครดูแลสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ดุจเดือน พันธุมนาวัน (2555) ที่กล่าวว่า สิ่งที่อยู่รายล้อมรอบตัวบุคคลไม่ว่าจะเป็นสิ่งใดก็ตามทั้งสิ่งมีชีวิต เช่น พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ เพื่อน หัวหน้างาน เป็นต้น และสิ่งที่ไม่มีชีวิต เช่น อากาศ อุณหภูมิ เป็นต้น ต่างล้วนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมของประชาชนเป็นอย่างไรก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมกำบังกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) เช่นนั้น และการศึกษาของ วชิราวุฒิ หวังสม (2561) ที่เป็นการศึกษาสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบในกลุ่มผู้ป่วยเสี่ยงต่อการเป็นโรคหลอดเลือดสมองตีบ จำนวน 370 คน พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกับความฉลาดทางสุขภาพมีปฏิสัมพันธ์กันที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกำบังกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) และคุณลักษณะความฉลาดและลักษณะทางสังคมรวมกันทำนายพฤติกรรมกำบังกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ได้ร้อยละ 62 โดยการเข้าร่วมกิจกรรมกับความฉลาดทางสุขภาพเป็นตัวทำนายที่สำคัญ แสดงให้เห็นว่า สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เกิดขึ้นระหว่างกำบังกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) มีผลต่อพฤติกรรมกำบังกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs)

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกำบังกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชน ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ควรมีนโยบายหรือแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชน

ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงรายมีพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) อย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม

2. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ควรร่วมมือกันเสริมสร้างพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) โดยการมีส่วนร่วมแบบไตรภาคี เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และเกิดความร่วมมือในทุก ๆ ด้าน

8.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเงื่อนไขอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เพิ่มเติม เช่น การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) การตระหนักรู้ในตนเองด้านพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) เป็นต้น เพื่อนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของประชาชนตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ที่สามารถสร้างรูปแบบและนำไปประยุกต์ใช้ในประชาชนพื้นที่อื่น ๆ ได้

9. บรรณานุกรม

Denzin, N. K. (1978). *Sociological Methods*. New York: McGraw-Hill.

Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis* (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

กลุ่มระบาดวิทยาและข่าวกรอง. (2555). *รายงานเฝ้าระวังโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง 5 โรค พื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ประจำปี พ.ศ. 2554*. เชียงใหม่: สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10.

สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2562 จาก http://www.boe.moph.go.th/files/report/20140109_40197220.pdf.

เกษภาภรณ์ นาขะมิน วิลาวัลย์ ชมนิรัตน์ และ เพชรไสว ลิมตระกูล. (2556). กลวิธีการป้องกันโรคเบาหวานโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. *วารสารสมาคมพยาบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. 31(1): 43-51.

ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2555). รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) และแนวทางการตั้งสมมติฐานในการวิจัยสาขาจิตพฤติกรรมศาสตร์ในประเทศไทย. *วารสารพัฒนาสังคม*. 9(1): 85-117.

วชิราวุฒิ หวังสม. (2561). *คุณลักษณะความฉลาดและลักษณะทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้ป่วยเสี่ยงต่อโรคหลอดเลือดสมองตีบ*. ปริญญาานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สำนักงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ. (2555). แบบประเมินสุขภาพและปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพ. สืบค้นเมื่อ 26 มกราคม 2562, จาก <https://www.hiso.or.th/hiso/picture/reportHealth/SelfEvaluationHealth>.
- สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2561). *คู่มือการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไม่ติดต่อเรื้อรังโดยยึดชุมชนเป็นฐาน : ชุมชนลดเสี่ยงลดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (CBI NCDs)*. กรุงเทพฯ: อีโมชั่น อาร์ต.
- อารยา เชียงของ. (2561). *ผลการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพด้วยการจัดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อพฤติกรรมกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวาน. ปริญญาานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). บัณฑิตวิทยาลัย กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*

10. References

- Bhanthumnavin, D. (2014). Interactionism Model and ways to make assumptions. *Journal of Social Development*. 9(1): 85-117.
- Chiangkhong, A. (2018). *Effectiveness of the Development of Health Literacy through Controlled Transformative Learning due to Glycemic Control Behavior among Diabetic Patients*. Dissertation Ph.D. (Applied Behavioral Science Research). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.
- Denzin, N. K. (1978). *Sociological Methods*. New York: McGraw-Hill.
- Division of Non-communicable Disease, Department of Disease Control, Ministry of Public Health. (2018). *A Guide to Preventing and Controlling Non-communicable Diseases By community based : Community risk reduction Reduce chronic non-communicable diseases (CBI NCDs)*. Bangkok: Emotion Art.
- Epidemiology & Intelligence Section. (2012). *5 chronic non-communicable diseases surveillance report in 8 upper northern provinces of the year 2011*. Chiangmai: The Office of Disease Prevention and Control 10. Retrieved January 5 2019, from http://www.boe.moph.go.th/files/report/20140109_40197220.pdf.
- Health Information System Development Office. (2012). *Health assessment form and factors affecting health*. Retrieved January 26 2019, from <https://www.hiso.or.th/hiso/picture/reportHealth/SelfEvaluationHealth>.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis* (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Nakimin K., Chomnirat W., & Limtrakool P. (2013). Diabetes Prevention Strategies by Community Participation. *Journal of Nurses' Association of Thailand, North-Eastern Division*. 31(1): 43-51.

Wangsom, W. (2018). *Intelligence and Social Aspects related to the Health Care Behavior of patients at Risk to Ischemic Stroke*. Master thesis (Applied Behavioral Science Research). Bangkok: Srinakharinwirot University.

กฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษเกี่ยวกับเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม

The English Common Law Approach to Flooding Nuisance Case

(วันรับบทความ: 16 กันยายน 2562; วันแก้ไขบทความ: 30 ตุลาคม 2562; วันตอบรับบทความ: 4 พฤศจิกายน 2562)

ปีติเทพ อยู่ยูนยง*

Pedithep Youyuenyong

บทคัดย่อ

สถานการณ์น้ำท่วมเป็นภาวะที่ไม่เพียงเกิดขึ้นจากน้ำมือของธรรมชาติเท่านั้น แต่ภาวะน้ำท่วมอาจเกิดมาจากกิจกรรมของมนุษย์ด้วย กฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษว่าด้วยเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมเป็นแขนงสาขาหนึ่งของการศึกษาริบทกฎหมายสิ่งแวดล้อมอังกฤษ เมื่อสถานการณ์ภาวะน้ำท่วมเองสามารถก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนทั่วไปและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะกฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษได้ให้ความสำคัญกับปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินเกี่ยวกับภาวะน้ำท่วม ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการป้องกันทรัพย์สินจากสถานการณ์น้ำท่วมและการล่วงละเมิดสิทธิการใช้สอยทรัพย์สินของบุคคลอื่น บทความวิชาการฉบับนี้มุ่งจะให้สาระความรู้เกี่ยวกับกฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษว่าด้วยเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมในระบบกฎหมายอังกฤษ ซึ่งสะท้อนถึงหนทางแห่งการสร้างสรรค์ระหว่างสิทธิในการปกป้องทรัพย์สินจากสถานการณ์น้ำท่วมและหน้าที่ในการกระทำการป้องกันน้ำท่วม

คำสำคัญ: กฎหมายคอมมอนลอว์; สิทธิในทรัพย์สิน; ละเมิด; เหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม

Abstract

Not all floods are caused by nature, but mankind's activities also affect floods. The English common law on flooding nuisance is a long-established area of environmental law where a flood event can have far reaching effects on people and the environment. This is obviously important for property rights issues such as the rights to defend their own property from flooding and the unlawful interference with a person's use or enjoyment of their own property. This academic article aims to briefly examine common law on flooding nuisance under the English legal system that shall reflect a balance between the rights to protect property from flooding and the duty to take [reasonable] flood defence action.

Keyword: Common Law; Property Rights; Torts; Flooding Nuisance

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Corresponding author, E-mail: pedithep.y@cmu.ac.th

1. บทนำ

ในประเทศอังกฤษ สถานการณ์น้ำท่วม (flooding) เป็นอันตรายหรือภัยอย่างหนึ่งหรือที่เรียกกันว่าอุทกภัย (flood) ที่อาจเกิดจากสภาวะน้ำท่วมในช่วงเวลาหนึ่งเวลาใดหรือน้ำท่วมขึ้นมาอย่างฉับพลัน โดยสถานการณ์น้ำท่วมมีสาเหตุประการสำคัญมาจาก 2 ประการด้วยกันนั่นก็คือ (Environmental Agency, 2009) (1) ประการแรก น้ำท่วมจากธรรมชาติ (natural flood) อันเกิดจากฝนที่ตกอย่างหนักหรือฝนที่ตกต่อเนื่องติดต่อกันเป็นระยะเวลาหนึ่ง โดยลักษณะน้ำท่วมจากธรรมชาติย่อมทำให้ระดับน้ำในแม่น้ำหรือระดับน้ำในทะเลสูงมาก จนท่วมเอ่อล้นชายฝั่งแม่น้ำหรือชายฝั่งทะเล (น้ำท่วมล้นตลิ่ง) ทำให้น้ำไหลไปท่วมอาคารเคหะสถานหรือสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง ส่วนภาวะจากธรรมชาติที่เกิดขึ้นมานั้นจะส่งผลกระทบต่อหนักเบาประการใด ก็ขึ้นอยู่กับขนาดของภาวะน้ำท่วมดังกล่าว ซึ่งหากเป็นน้ำท่วมเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ก็อาจสร้างผลกระทบเพียงเล็กน้อยต่อมนุษย์ สัตว์และสิ่งแวดล้อม แต่หากเป็นจากธรรมชาติขนาดใหญ่ก็อาจสร้างผลกระทบอย่างฉับพลัน (น้ำท่วมฉับพลัน) หรืออย่างหนักต่อมนุษย์ สัตว์และสิ่งแวดล้อมกับผลกระทบที่เกิดขึ้นอาจกินพื้นที่ความเสียหายในวงกว้างได้ (2) ประการที่สอง น้ำท่วมเกิดจากการกระทำของมนุษย์ (man-made flood) เป็นน้ำท่วมที่เกิดจากการบริหารจัดการน้ำที่ผิดพลาดก่อให้เกิดน้ำท่วมจากน้ำที่ระบายไม่ทันท่วมที่หรือน้ำท่วมจากการอุดตันของขยะบริเวณเส้นทางระบายน้ำ ตลอดจนถึงน้ำท่วมอันเนื่องมาจากทางระบายน้ำในอาคาร เคหะสถานหรือสิ่งปลูกสร้างของเอกชนเกิดความเสียหาย (เช่น ท่อระบายน้ำเสียวรม ท่อระบายน้ำฝน ท่อระบายน้ำภายนอกอาคาร ท่อระบายน้ำจากครัว) หรือน้ำท่วมอันเนื่องมาจากมีสิ่งกีดขวางทางระบายน้ำสาธารณะกีดหรือทางระบายน้ำเอกชนก็ตาม (Committee on Climate Change, 2012) ซึ่งในกรณีที่น้ำท่วมเกิดจากการกระทำของมนุษย์สามารถก่อให้เกิดน้ำเอ่อล้นองในบริเวณหนึ่งบริเวณใดในลักษณะเป็นน้ำท่วมขัง (low levels of inundation) นั้น (Donald Houston et al., 2001) อาจมีคำถามตามมาว่าหากมีใครมาจงใจสร้างสิ่งกีดขวางทางน้ำหรือปล่อยให้ระบายไม่ดูแลทางระบายน้ำที่อยู่ในที่ดินของตน จนเป็นสาเหตุให้เกิดสถานการณ์น้ำท่วมขังที่ทำให้เกิดน้ำเอ่อล้นเงินองขึ้นมาสู่บริเวณพื้นที่ส่วนตัวของเพื่อนบ้านหรือน้ำเอ่อล้นไหลเข้าไปท่วมขังในบริเวณพื้นที่ส่วนตัวของบุคคลหนึ่งบุคคลใดแล้ว ทำให้เกิดความเสียหายหรือผลกระทบต่ออนามัย ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันของเพื่อนบ้านหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดแล้ว ใครจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อเพื่อนบ้าน

หากพิจารณาจากประเด็นคำถามต่างๆ ในข้างต้น ก็ย่อมต้องพิจารณาต่อไปว่ามีผู้ได้รับความเสียหายจากเหตุน้ำท่วมขังที่ต้องการได้รับการเยียวยาความเสียหายให้กลับคืนสู่ฐานะเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเยียวยาให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมผ่านการชดเชยค่าสินไหมทดแทน (compensation) (Derbyshire County Council, 2015) อันเนื่องมาจากการจงใจสร้างสิ่งกีดขวางทางน้ำหรือปล่อยให้ระบายไม่ดูแลทางระบายน้ำที่อยู่ในแดนกรรมสิทธิ์ตามสมควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงที่เกิดขึ้น ทั้งที่เป็นค่าซ่อมแซมทรัพย์สิน กิติ ค่าเสื่อมราคากิติ และค่าขาดประโยชน์จากทรัพย์สินในระหว่างที่เกิดสถานการณ์น้ำท่วมขังก็ตาม (Peter Wynn, 2004) ในทางกลับกันก็ย่อมต้องมีผู้ก่อให้เกิดความเสียหายจากการละเลยหรือเพิกเฉยไม่ดูแลบำรุงรักษาท่อระบายน้ำหรือทางน้ำที่อยู่ในแดนกรรมสิทธิ์หรือพาดผ่านแดนกรรมสิทธิ์ของตนนั้น ที่ต้องมีหน้าที่

เยียวยาความเสียหายให้ผู้ได้รับความเสียหายจากเหตุน้ำท่วมซึ่งกลับคืนสู่ฐานะเดิม (Office of the Deputy Prime Minister, 2002)

บทความวิชาการฉบับนี้มุ่งอธิบายและวิเคราะห์กฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำท่วม น้ำท่วมซึ่งจากการจงใจกีดขวางทางน้ำหรือปล่อยปละละเลยเป็นเหตุให้เกิดสถานการณ์น้ำท่วมซึ่งจากน้ำเอ่อล้นเจ็องงขึ้นมาสู่บริเวณพื้นที่ส่วนตัวของเพื่อนบ้านหรือน้ำเอ่อล้นไหลเข้าไปท่วมซึ่งในบริเวณพื้นที่ส่วนตัว ก่อให้เกิดความเสียหายต่ออณามัยและทรัพย์สินของเพื่อนบ้านตามมา กฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษ (กฎหมายจารีตประเพณีอังกฤษ) ที่ศาลอังกฤษ (ผู้พิพากษาศาลอังกฤษ) ได้สร้างขึ้นจากแนวคำวินิจฉัยในคดีเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำท่วมที่ได้วางหลักเกณฑ์ทางกฎหมายเอาไว้อย่างสืบเนื่อง แล้วแนวคำวินิจฉัยเช่นว่านี้ก็มีส่วนบังคับใช้เป็นหลักเกณฑ์ทางกฎหมายคอมมอนลอว์เกี่ยวกับสถานการณ์น้ำท่วมทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักกฎหมายละเมิดว่าด้วยเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม (Tort of Flooding Nuisance) ที่ศาลอังกฤษได้พัฒนาหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ดังกล่าวเอาไว้เป็นการเฉพาะ

2. กฎหมายน้ำท่วมของอังกฤษ

การศึกษากฎหมายน้ำท่วม (Flood Law) ของประเทศอังกฤษแบ่งออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน ส่วนแรก กฎหมายลายลักษณ์อักษร (Statutory Law) ได้แก่ กฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ตราขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภา (Parliament) กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับหน่วยงานของรัฐในฐานะที่หน่วยงานของรัฐเป็นองค์กรจัดทำบริการสาธารณะควบคุมหรือป้องกันผลกระทบอันเนื่องมาจากสถานการณ์น้ำท่วมหรือกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชนในฐานะที่เอกชนเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์น้ำท่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภาวะน้ำท่วม เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยน้ำท่วมและการบริหารจัดการน้ำ 2010 (Flood and Water Management Act 2010) พระราชบัญญัติระบายน้ำบนดิน 1991 (Land Drainage Act 1991) และพระราชบัญญัติป้องกันชายฝั่ง 1949 (Coast Protection Act 1949) (UK Environmental Law Association, 2017) ส่วนที่สอง กฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ได้แก่ กฎหมายที่ถูกกำหนดผ่านการวางหลักเกณฑ์จากคำพิพากษาของศาลยุติธรรมอังกฤษ (Court of Justice) กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชนด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรับผิดชอบในกรณีผู้ที่ก่อให้เกิดสถานการณ์น้ำท่วมต้องเข้าผูกพันชดใช้ค่าสินไหมทดแทน โดยไม่ว่าความผูกพันดังกล่าวจะเกิดจากความจงใจที่ดีหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม แต่เมื่อเกิดความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์น้ำท่วมที่ตนได้มีส่วนก่อขึ้นมาแล้วนั้น ผู้ที่ก่อให้เกิดสถานการณ์น้ำท่วมก็ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทน รวมไปถึงกฎหมายคอมมอนลอว์ได้กำหนดสิทธิ (rights) หน้าที่ (duties) และความรับผิดชอบ (responsibilities) ของเจ้าของที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์ (landowners) ในขณะที่มีสถานการณ์ที่สถานการณ์น้ำท่วมเกิดขึ้นไม่ว่าน้ำท่วมไหลมาจากที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์ของเพื่อนบ้านใกล้เคียงกัน (neighbouring property) หรือน้ำท่วมไหลออกไปจากที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์ของตนเองก็ตาม (owner property) ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการใช้น้ำหรือแหล่งน้ำในบริเวณสังหาริมทรัพย์หรือที่ดินของตนเองซึ่งมีแต่จะให้เกิดความเดือดร้อน

รำคาญแก่บุคคลอื่น (unlawful interference) ก็ดี หรือแม้กระทั่งบุคคลใดใช้น้ำหรือแหล่งน้ำในบริเวณ อสังหาริมทรัพย์หรือที่ดินของตนเอง เป็นเหตุให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์รายอื่นได้รับความเสียหายหรือเดือด ร้อนรำคาญเกินที่ควรคิดหรือคาดหมายได้ว่าจะเป็นไปตามปกติก็ตาม เจ้าของอสังหาริมทรัพย์รายอื่นได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนรำคาญก็ย่อมมีสิทธิจะปฏิบัติการเพื่อยังความเสียหายหรือเดือดร้อนนั้นให้สิ้น ไป พร้อมกับมีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าทดแทน (UK Environmental Law Association, 2017) ศาลยุติธรรม อังกฤษสร้างคำพิพากษาขึ้นมาเพื่อวางบรรทัดฐานในกรณีที่เกิดอันเกิดจากสถานการณ์น้ำท่วมก่อให้เกิด ความเดือดร้อนแก่เพื่อนบ้านหรือผู้ที่อยู่อาศัยใกล้เคียงหรือผู้ที่ต้องประสบเหตุอันเกิดจากสถานการณ์น้ำ ท่วมนั้นก็คือเหตุรำคาญ (nuisance) ในรูปแบบหนึ่ง หากน้ำท่วมในสถานที่หนึ่งสถานที่ใด ไม่ว่าจะเป็น้ำ ท่วมขังก็ดีหรือน้ำท่วมฉับพลันก็ตาม แล้วเป็นเหตุให้เกิดผลกระทบในด้านลบต่ออนามัย โดยประการที่น้ำ จะเกิดอันตรายต่อสุขภาพหรือน่าจะเป็อันตรายต่อทรัพย์สิน เช่นว่านี่แล้วเหตุรำคาญดังกล่าวย่อมถือเป็ เหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม (flooding nuisance)

3. กฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำท่วม

3.1 เหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม

เหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม ได้แก่ การใช้สิทธิในอาคาร เคหะสถานหรือสิ่งปลูกสร้างใน อาณาบริเวณของตนเองแล้วไปก่อให้เกิดความเสียหายหรือไปกระทบต่อสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของเพื่อน บ้านหรือผู้ที่อยู่อาศัยในบริเวณชุมชนโดยรอบ ในลักษณะที่เป็นการใช้แหล่งน้ำ ทางระบายน้ำหรือท่อระบาย น้ำตามปกติ แล้วเมื่อมีสถานการณ์น้ำท่วมเกิดขึ้นมาแล้ว น้ำท่วมจากสถานการณ์ดังกล่าวนำไปสู่ความเสียหายต่อทรัพย์สินได้จากน้ำท่วมล้นออกมาจากแหล่งน้ำหรือน้ำท่วมไหลออกไปยังบริเวณที่ดินของเพื่อนบ้าน ข้างเคียง รวมไปถึงน้ำท่วมขังจากท่อระบายน้ำแตกในระหว่างที่เกิดสถานการณ์น้ำท่วม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นี้ไม่เพียงทำให้ตนเองได้รับความเสียหายจากน้ำท่วมขังหรือน้ำท่วมไหลออกมาแล้ว แต่ยังทำให้เพื่อนบ้าน ข้างเคียงได้รับความเสียหายด้วย เช่นว่านี่เป็นการใช้สิทธิในอาคาร เคหะสถานหรือสิ่งปลูกสร้างในอาณา บริเวณของตนเองแล้วไปกระทบต่อเพื่อนบ้าน ซึ่งถือเป็นการใช้สิทธิเกินส่วน เช่น หากเจ้าของที่ดินได้ทำ ทางระบายน้ำในบริเวณที่ดินของเจ้าของที่ดินดังกล่าว ทำให้เกิดการระบายน้ำออกจากที่ดินของเจ้าของที่ดิน แต่ฝ่ายเดียวเมื่อเกิดสถานการณ์น้ำท่วมขึ้น แต่การระบายน้ำท่วมจากสถานการณ์น้ำท่วมดังกล่าวทำให้น้ำ ท่วมไหลออกไปยังบริเวณที่ดินของเพื่อนบ้านมากกว่าปกติ เช่นว่านี่เจ้าของที่ดินดังกล่าวจึงใช้สิทธิอันมีแต่ จะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น กฎหมายคอมมอนลอว์ได้วางหลักเอาไว้เช่นว่านี่ก็เพื่อคุ้มครองสิทธิ 2 ประการ ได้แก่

ประการแรก สิทธิในการใช้หรืออาศัยอยู่ในที่ดินอย่างปกติสุข (right to the use and enjoyment of land) เป็นอำนาจที่กฎหมายรับรองหรือคุ้มครองให้แก่เจ้าของที่ดิน สามารถอาศัยหรือใช้ประโยชน์ใน ที่ดิน อาคาร เคหะสถานหรือสิ่งปลูกสร้างของตนในอย่างเช่นเคยเป็นตลอดมา ในขณะที่กำลังจะเผชิญกับ สถานการณ์น้ำท่วมก็ดีหรือได้เผชิญกับสถานการณ์น้ำท่วมแล้วก็ตาม เจ้าของที่ดินจึงสามารถกระทำการ อย่างเหมาะสมเพื่อป้องกันไม่ให้ที่ดินและทรัพย์สินของตนเองหรือบุคคลอื่นได้รับความเสียหายจาก

สถานการณ์น้ำท่วม ทำให้ตนเองอยู่อาศัยหรือใช้ประโยชน์อย่างสงบในที่อยู่อาศัย อาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง โดยปราศจากการกระทำอันก่อให้เกิดสถานการณ์น้ำท่วมอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองหรือเพื่อนผู้ที่อยู่บริเวณใกล้เคียง (Robert C. Palmer, 2015)

ประการที่สอง สิทธิเหนือที่ดินของตนหรือบริเวณพื้นที่เกี่ยวข้องกับที่ดินของตน (right over or in connection with land) เป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองจากกฎหมาย ที่กำหนดอย่างชัดเจนว่า บุคคลใดเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือบุคคลใดมีเพียงสิทธิครอบครองที่ดินหรือบริเวณพื้นที่เกี่ยวข้องกับที่ดินของตน ซึ่งมีผู้ทรงสิทธิเกี่ยวกับที่ดินเหล่านี้ย่อมมีสิทธิในการได้ใช้หรือรับประโยชน์จากที่ดินที่ตนมีกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครอง สิทธิในลักษณะเช่นนี้เป็นอำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่ผู้ทรงสิทธิเกี่ยวกับที่ดินเหล่านี้ในอันที่จะเรียกร้องให้เพื่อนบ้านหรือประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณโดยรอบที่ดินกระทำการบางอย่างบางประการให้เกิดประโยชน์ในการป้องกันสถานการณ์น้ำท่วม ในทำนองที่ไม่ให้เกิดความเสียหายจากน้ำท่วมขังหรือน้ำท่วมไหลเข้ามาในที่ดินของตน (UK Environmental Law Association, 2017)

จากที่กล่าวมาในข้างต้น ทั้งสิทธิในการใช้หรืออาศัยอยู่ในที่ดินอย่างปกติสุขและสิทธิเหนือที่ดินของตนหรือบริเวณพื้นที่เกี่ยวข้องกับที่ดินของตนภายใต้กฎหมายคอมมอนลอว์ เป็นสิทธิที่ก่อให้เกิดหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าของที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์ (responsibilities of property owners) แก่บุคคลอื่นในอันที่จะต้องปฏิบัติตามใช้ทรัพย์สินของตนเองในลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงให้น้ำไปสู่สถานการณ์น้ำท่วม (risk of flooding) แก่เพื่อนบ้านหรือผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณชุมชนโดยรอบ (William Upton, 2014) รวมถึงมีหน้าที่ที่จะกระทำการที่กฎหมายลายลักษณ์อักษรและกฎหมายคอมมอนลอว์บัญญัติหน้าที่เอาไว้ให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดเอาไว้เพื่อลดความเสี่ยงจากสถานการณ์น้ำท่วม

ในทำนองเดียวกันไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการใช้หรืออาศัยอยู่ในที่ดินอย่างปกติสุขหรือสิทธิเหนือที่ดินของตนหรือบริเวณพื้นที่เกี่ยวข้องกับที่ดินของตนก็ตาม ต่างก็เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดสิทธิประการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลดความเสี่ยงและการป้องกันสถานการณ์น้ำท่วมกำหนดให้มีสิทธิและหน้าที่ส่งเสริมการกระทำทางกายภาพสำหรับลดความเสี่ยงและป้องกันสถานการณ์น้ำท่วม ตลอดจนเป็นหลักประกันสิทธิที่จะไม่ได้รับความเสียหายจากสถานการณ์น้ำท่วมของปัจเจกบุคคล สิทธิขั้นพื้นฐานจึงเปรียบเสมือนกับสิ่งสะท้อนว่าจะต้องมีสิทธิสำคัญประการอื่นมาส่งเสริมสิทธิขั้นพื้นฐานเพื่อให้เจ้าของกรรมสิทธิ์หรือผู้มีสิทธิครอบครองกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นการป้องกันภัยจากสถานการณ์น้ำท่วมที่จะมาสู่ที่ดินของตน ในทางกลับกันสิทธิขั้นพื้นฐานดังกล่าวเปรียบเสมือนสิ่งสะท้อนได้ว่าบุคคลอื่นมีหน้าที่เคารพต่อสิทธิขั้นพื้นฐานทั้งสองประการและมีหน้าที่ความรับผิดชอบป้องกันสถานการณ์น้ำท่วมช่วยเหลือเพื่อนบ้านไม่ให้เพื่อนบ้านได้รับความเดือดร้อนรำคาญหรือช่วยเหลือป้องกันความเสียหายอื่นๆ ที่เกิดจากสถานการณ์น้ำท่วมอันอาจกระทบต่อเพื่อนบ้าน ด้วยเหตุนี้เองจึงเกิดหน้าที่ความรับผิดชอบอันเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการป้องกันหรือลดความเสี่ยงจากสถานการณ์น้ำท่วมภายใต้กฎหมายคอมมอนลอว์หรือสิทธิที่กฎหมายกฎหมายคอมมอนลอว์รับรองให้ (Devon City Council, 2014) ได้แก่ หน้าที่ความรับผิดชอบของผู้อาศัยบริเวณริมทางน้ำ (responsibility of the riparian owner) หน้าที่ความรับผิดชอบทำให้น้ำระบาย

ได้อย่างเป็นธรรมชาติ (responsibilities for letting water flow naturally) และหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อป้องกันมลพิษ (responsibility of preventing pollution) (Environmental Agency, 2014)

ประการแรก หน้าที่ความรับผิดชอบของผู้อาศัยบริเวณริมน้ำ ได้แก่ หน้าที่ความรับผิดชอบของ เจ้าของที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์ที่อยู่บริเวณริมน้ำ (waterside owners) ที่กฎหมายคอมมอนลอว์วางหลักเกณฑ์เอาไว้ให้หน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะที่ตนเองอาศัยอยู่ติดกับหรือใกล้กับบริเวณแหล่งน้ำธรรมชาติ หรือแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งกฎหมายคอมมอนลอว์ได้กำหนดสิทธิของผู้อาศัยบริเวณริมน้ำ (riparian rights) ให้ผู้ผู้อาศัยบริเวณริมน้ำมีสิทธิที่จะปกป้องภัยพิบัติต่างๆ ที่อาจเกิดจากสถานการณ์น้ำท่วม ต่อที่ดินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ของตนได้ ในขณะที่เดียวกันกฎหมายคอมมอนลอว์ได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้อาศัยบริเวณริมน้ำ (Riparian duties) ไม่ว่าจะทางน้ำ (watercourse) ดังกล่าวจะมีลักษณะ แตกต่างกันไป เช่น แม่น้ำ (river) ลำธาร (brook) ลำเหมือง (ditch) และท่อระบายน้ำใต้ดิน (culvert) เป็นต้น

ประการที่สอง หน้าที่ความรับผิดชอบทำให้น้ำระบายได้อย่างเป็นธรรมชาติ ได้แก่ หน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าของที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์ที่อยู่บริเวณริมน้ำที่จะทำลายอุปสรรคหรือสิ่งกีดขวางทางน้ำ ไม่ว่าจะเป็สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นมาที่กีดขวางทางระบายน้ำท่วมก็ดีหรือสิ่งตามธรรมชาติที่มาขวางทางระบาย น้ำท่วมก็ตาม รวมทั้งสิ่งกีดขวางบริเวณริมน้ำอันเป็นอุปสรรคต่อสิทธิในการเดินเรือในทางน้ำสาธารณะ (public right of navigation) และสิ่งกีดขวางบริเวณริมน้ำที่เป็นเหตุทำให้น้ำท่วมไหลเข้าไปสู่ที่ดินหรือ อสังหาริมทรัพย์ของเจ้าของที่ดินคนอื่นๆ (flow flooding to other landowners' property) เช่น ต้นไม้ ล้มบริเวณริมตลิ่ง (fallen trees) กิ่งไม้ยื่นออกมาบริเวณชายน้ำ (overhanging branches) ต้นไม้และพุ่ม ไม้บริเวณริมชายฝั่ง (trees and shrubs on the bank) เป็นต้น

ประการที่สาม หน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อป้องกันมลพิษ ได้แก่ หน้าที่ความรับผิดชอบไม่ให้น้ำเสีย (waste water) วัตถุอันตราย (hazardous substance) และสารเคมีอื่นๆ (chemicals) รวมทั้งซากสัตว์ (animal carcasses) หรือมูลฝอย (litter) ที่ถูกปล่อยทิ้งลงบริเวณทางน้ำหรือบริเวณริมน้ำ ซึ่งก่อให้เกิด หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือภาวะที่เป็นพิษ ภัยอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของ เพื่อนบ้าน ในขณะที่เพื่อนบ้านกำลังจะเผชิญหรือได้เผชิญกับสถานการณ์น้ำท่วม

จากที่กล่าวมาแล้ว กฎหมายคอมมอนลอว์ได้กำหนดหน้าที่ของเจ้าของที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์ที่อยู่บริเวณริมน้ำหรือทางน้ำต่างๆ ที่จะต้องกระทำอย่างระมัดระวังเพื่อป้องกันผลร้ายจากสถานการณ์น้ำท่วม (duty of care) (Andrew Williams, 2014) สามประการด้วยกัน หากเจ้าของที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์ที่อยู่บริเวณริมน้ำหรือทางน้ำต่างๆ กระทำการหรืองดเว้นกระทำตามหน้าที่ความรับผิดชอบที่กฎหมายคอมมอนลอว์วางหลักเกณฑ์เอาไว้อย่างหนึ่งอย่างใด แล้วไปทำให้เพื่อนบ้านหรือผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนโดยรอบได้รับความเดือดร้อนรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมหรือเผชิญกับภาวะน้ำท่วมขังหรือน้ำท่วมไหลเข้าไปทำให้เพื่อนบ้านได้รับความเสียหาย เช่นว่านี่ถือว่าเป็นการกระทำอันเป็นการประทุษร้ายของบุคคลอื่นโดยปราศจากความระมัดระวังตามหน้าที่ที่จะต้องใช้ อีกประการหนึ่งเจ้าของที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์ที่อยู่บริเวณริมน้ำหรือทางน้ำต่างๆ อาจมีสิทธิที่จะใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือสังหาริมทรัพย์ของตนเอง แต่

ถ้าการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือสิ่งหามิทรัพย์ดังกล่าวปราศจากการทำนุบำรุงหรือดูแลรักษาอย่างเหมาะสม แล้วไปก่อให้เกิดความเสียหายแก่เพื่อนบ้านหรือผู้ที่อาศัยอยู่โดยรอบแล้ว เช่นว่านี่ก็ย่อมถือเป็นเหตุรำคาญจากธรรมชาติ (natural nuisance) ประการหนึ่ง (Michael Barlow, 2014)

อีกประการหนึ่ง ในอดีตที่ผ่านมาศาลยุติธรรมอังกฤษได้เคยสร้างหลักกฎหมายคอมมอนลอว์เกี่ยวกับเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม ที่เกิดจากจาริตประเพณีในการปฏิบัติต่อกันระหว่างเพื่อนบ้านเพื่อป้องกันน้ำท่วมและคำพิพากษาของศาลยุติธรรมอังกฤษที่วางบรรทัดฐานต่อเนื่องกันมาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์น้ำท่วม จนเกิดเป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปที่ยอมรับกันเกี่ยวกับสิทธิ (Rights) และหน้าที่ (measured duty) อันพึงมีต่อตนเองหรือต่อเพื่อนบ้าน รวมถึงทั้งต่อผู้ที่อยู่อาศัยในบริเวณชุมชนโดยรอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าของที่ดินหรือสิ่งหามิทรัพย์ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างเหมาะสม (reasonable steps) เพื่อป้องกันสถานการณ์ทางธรรมชาติที่อาจกระทบต่อที่ดินและทรัพย์สินของเพื่อนบ้าน (neighbouring properties) เหตุที่เจ้าของที่ดินหรือสิ่งหามิทรัพย์ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนเพื่อป้องกันสถานการณ์น้ำท่วม นั้นก็เพราะกฎหมายคอมมอนลอว์สร้างหลักการประการหนึ่งก็คือว่าเจ้าของที่ดินหรือเจ้าของสิ่งหามิทรัพย์ใดๆ ในฐานะที่เป็นเพื่อนบ้านใกล้เคียงหรือเพื่อนบ้านละแวกเดียวกันที่จะต้องเผชิญกับภัยอันตรายจากสถานการณ์น้ำท่วมร่วมกัน พึงต้องร่วมด้วยช่วยกันหรือช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อป้องกันสถานการณ์น้ำท่วมอันถือเป็นศัตรูร่วมกัน แล้วด้วยความเป็นเพื่อนบ้านเช่นว่านี้ก็ไม้อาจส่งผ่านศัตรูร่วมกันไปให้เพื่อนบ้านคนหนึ่งคนใดรับภาระเพียงคนเดียว ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์เรียกหลักนี้ว่าหลักศัตรูร่วมกัน (Common Enemy Doctrine) (David Crichton, 2012)

3.2 ตัวอย่างคดีเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมที่น่าสนใจ

ลักษณะสำคัญของคดีที่ศาลยุติธรรมอังกฤษได้ตัดสินเอาไว้เกี่ยวกับประเด็นของสถานการณ์น้ำท่วมส่วนมากมักเป็นคดีที่เกี่ยวกับเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม ในคดีเช่นว่านี้ฝ่ายเพื่อนบ้านผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินหรือสิ่งหามิทรัพย์ที่ได้รับความเสียหายจากสถานการณ์น้ำท่วม (ฝ่ายโจทก์) ต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้ศาลยุติธรรมอังกฤษได้เห็นว่าการเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมหรือความประมาทเลินเล่อของฝ่ายเพื่อนบ้านผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินหรือสิ่งหามิทรัพย์ซึ่งตนกระทำตามหน้าที่อย่างหนึ่งอย่างใดจนไปก่อความเดือดร้อนรำคาญ (ฝ่ายจำเลย) เนื่องจากฝ่ายโจทก์ย่อมทราบดีถึงความเสียหายที่ตนได้รับและข้อเท็จจริงอันเป็นสาเหตุของความเสียหายในคดี

ศาลยุติธรรมอังกฤษได้เคยวินิจฉัยคดีเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

คดี Sedleigh-Denfield v O'Callaghan [1940] AC 880 คดีนี้มีข้อเท็จจริงว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการตามคำร้องของเจ้าของที่ดินที่อยู่ละแวกใกล้เคียง เนื่องจากจำเลยได้วางตะแกรงไว้ในคูน้ำที่เป็นทางระบายน้ำไหลผ่าน ต่อมาเกิดฝนตกหนักทำให้น้ำดังกล่าวไม่อาจระบายน้ำได้ทันทางที่และตะแกรงที่จำเลยได้วางเอาไว้เป็นเหตุให้เกิดการอุดตันบริเวณคูน้ำอันเป็นทางระบายน้ำ ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมขังในละแวกใกล้เคียงเป็นบริเวณกว้าง การที่จำเลยเอาตะแกรงมาวางขวางทางน้ำเอาไว้ถือเป็นการกระทำอันสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้กับเพื่อนบ้านหรือผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่โดยรอบและเพื่อนบ้านที่เผชิญกับภาวะน้ำท่วมก็ได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำของจำเลย ดังนี้แล้วศาลยุติธรรม

อังกฤษจึงพิจารณาพิพากษาให้จำเลยรับผิดชอบก่อนเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมต่อเพื่อนบ้านที่อาศัยอยู่ในละแวกโดยรอบ

คดี *Leakey v National Trust* [1980] 1 All ER 17 คดีนี้นาง Leaky โจทก์ได้รับความเสียหายจากดินถล่ม (falls of soil) และการร่วงลงของเศษซากอื่นๆ (debris) จากที่ดินของ National Trust จำเลยในบริเวณพื้นที่ Burrow Mump ดินถล่มเช่นว่านี้เกิดขึ้นตามธรรมชาติและหาใช่เกิดจากน้ำมีมือนมนุษย์ไม่ ซึ่งตัวจำเลยเองรับรู้ถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากดินถล่มมาตามธรรมชาติในลักษณะเช่นว่านี้มาตั้งแต่ปี 1968 มาแล้ว แต่ก็ไม่ได้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดดินถล่ม แม้ว่าเหตุการณ์ดินถล่มจะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปกติอยู่แล้วตามธรรมชาติก็ตาม ครั้นมาถึงปี 1976 ก็เกิดภาวะแล้งในช่วงฤดูร้อน (hot dry summer) และเกิดภาวะฝนตกอย่างหนักในช่วงฤดูใบไม้ร่วง นาง Leaky โจทก์ในคดีนี้สังเกตเห็นรอยร้าวในบริเวณริมตลิ่งในบริเวณบ้านของตัวเอง จึงได้แจ้งไปยังจำเลยหรือ National Trust เพื่อขอรับเงินเพื่อเยียวยาความเสียหาย ซึ่งนาง Leaky ได้ขอให้ National Trust จ่ายเงินช่วยเหลือเพียงครั้งหนึ่งของความเสียหายทั้งหมดเท่านั้น แต่คำร้องขอรับเงินดังกล่าวได้ถูกปฏิเสธในเวลาต่อมา เมื่อเกิดเหตุการณ์ดินถล่มอย่างหนัก (large fall) นาง Leaky จึงได้นำคดีไปฟ้องต่อศาลยุติธรรมอังกฤษว่าจำเลยได้ก่อเหตุรำคาญในลักษณะดังกล่าวมาช้านาน จนทำให้ฝ่ายโจทก์ได้รับความเดือดร้อนรำคาญจากดินถล่ม ศาลยุติธรรมอังกฤษได้พิจารณาพิพากษาให้ National Trust ต้องรับผิดชอบก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่จำเลย

คดี *Home Brewery Co Ltd v William Davis & Co (Leicester) Ltd* [1987] 1 QB 339. คดีนี้ศาลยุติธรรมอังกฤษได้ตัดสินตามหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งกฎหมายคอมมอนลอว์ได้วางหลักเอาไว้ในคดีนี้ว่าเจ้าของที่ดินต่ำไม่จำเป็นที่จะต้องรับน้ำซึ่งไหลตามธรรมชาติจากที่ดินสูงเข้ามาในที่ดินของตน (owner of lower land has no duty to receive water from the higher land) ในทางกลับกันน้ำท่วมไหลน้ำไหลเข้ามายังที่ดินของบุคคลหนึ่งบุคคลใดแล้ว ท่านว่าเจ้าของที่ดินสามารถทำการป้องกันไม่ให้น้ำท่วมไหลเข้ามาในที่ดินของตนได้ หากเพื่อนบ้านคนหนึ่งคนใดจะต้องมีความรับผิดชอบจากสถานการณ์น้ำท่วมก็ต่อเมื่อเพื่อนบ้านคนดังกล่าวได้ใช้ที่ดินอย่างไม่เป็นธรรมชาติ (non-natural use) เพื่อให้ให้น้ำท่วมไหลไปสู่ที่ดินของบุคคลอื่น

คดี *Bybrook Barn Garden Centre v Kent County Council* [2001] BLR 55, CA คดีนี้ท่อระบายน้ำ (culvert) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อระบายน้ำใต้ถนนได้ไปขวางทางระบายน้ำในที่ดินของโจทก์ ทำให้น้ำไม่สามารถระบายออกมาจากที่ดินของโจทก์ได้และเกิดน้ำท่วมขังในที่ดินโจทก์ในเวลาต่อมา ดังนั้นศาลยุติธรรมอังกฤษจึงได้พิจารณาพิพากษาว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอังกฤษก่อเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมและเหตุรำคาญดังกล่าวทำให้โจทก์ได้รับความเดือดร้อนรำคาญ ซึ่งจำเลยต้องบรรเทาความเดือดร้อนให้โจทก์ด้วยการรื้อถอนท่อน้ำดังกล่าวออกไป

คดี *Green v Lord Somerleyton* [2003] EWCA Civ 198 คดีนี้จำเลยได้ปล่อยให้แม่น้ำท่วมเอ่อไหลออกมาจากบึงน้ำ (marsh) ในที่ดินของจำเลย ไหลมาสู่ที่ดินและบึงน้ำของโจทก์ เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดบึงน้ำในที่ดินของโจทก์ได้รับความเสียหายและเกิดน้ำท่วมขังในที่ดินของโจทก์ในเวลาต่อมา โจทก์ได้ต่อสู้ว่าจำเลยไม่มีสิทธิปล่อยให้แม่น้ำไหลออกมาจากที่ดินของตน (right to allow floodwater to escape over his land) แล้วไปท่วมขังที่ดินของโจทก์ แต่ในคดีนี้ศาลอุทธรณ์อังกฤษกลับวินิจฉัยว่าไม่ใช้หน้าที่ของจำเลย

ที่จะต้องบำรุงรักษาผนังกันน้ำ (barriers) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดน้ำท่วมในที่ดินโจทก์

คดี Lambert v Barratt Homes Ltd [2010] EWCA Civ 681 จำเลยที่ 2 เป็นเจ้าของที่ดินผืนหนึ่ง ครึ่งต่อมาจำเลยที่ 1 ได้ซื้อที่ดินดังกล่าวต่อจากจำเลยที่ 2 โดยจำเลยที่ 1 ได้ปลูกสร้างบ้านของตนเองบนที่ดินที่ซื้อต่อมาจากจำเลยที่ 2 ในขณะที่จำเลยที่ 1 ได้ปลูกสร้างบ้านของตนเองนั้น จำเลยที่ 1 ได้ทำการอุดทางท่อระบายน้ำเดิมและสร้างทางระบายน้ำขึ้นมาใหม่ ทำให้เมื่อเกิดน้ำท่วมไหลจากบ้านของจำเลยที่ 1 ไปยังบ้านของโจทก์ซึ่งอาศัยอยู่ในบ้าน 3 หลังบริเวณด้านหลังที่ดินของจำเลยที่ 1 (ที่ดินที่ซื้อต่อมาจากจำเลยที่ 2) ต่อมาศาลยุติธรรมอังกฤษได้ตัดสินให้โจทก์ที่ 1 ต้องรับผิดชอบเนื่องจากฝ่าฝืนหน้าที่ (breach of a measured duty) ที่จะต้องบรรเทาความเสียหายไม่ให้เกิดการก่อสร้างบ้านของตนไปสร้างสถานการณ์น้ำท่วมต่อเพื่อนบ้านและให้จ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อเยียวยาความเสียหายต่อโจทก์ พร้อมกับให้จำเลยที่ 1 กระทำการในลักษณะที่เป็นการลดภัยที่เกิดขึ้นในเวลา น้ำท่วมซึ่งช่วงฝนตก (natural accumulation of rainwater) ที่อาจท่วมไหลมาบริเวณห้วมุมที่ดินของโจทก์

จากที่กล่าวมาในข้างต้น ศาลยุติธรรมในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนากฎหมายคอมมอนลอว์เกี่ยวกับสถานการณ์น้ำท่วม ศาลอังกฤษได้ปรับใช้หลักกฎหมายคอมมอนลอว์ดั้งเดิมที่มีอยู่แล้วกับสถานการณ์น้ำท่วมและศาลอังกฤษพัฒนาหลักเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับความรับผิดชอบของจำเลยที่เป็นผู้ก่อหรือผู้มีส่วนก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญที่เพื่อนบ้านหรือผู้ที่อาศัยอยู่ละแวกใกล้เคียงต้องเผชิญจากสถานการณ์น้ำท่วม กล่าวอีกนัยหนึ่งศาลยุติธรรมอังกฤษได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการตัดสินวางบรรทัดฐานในเรื่องเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมในกรณีที่ไม่เคยมีคำพิพากษาศาลยุติธรรมอังกฤษตัดสินในเรื่องนั้นมาก่อนกับศาลยุติธรรมอังกฤษเข้ามามีบทบาทตัดสินตามบรรทัดฐานในกรณีที่เคยมีคำพิพากษาในคดีก่อนๆ ได้วางบรรทัดฐานเอาไว้แล้ว

4. กฎหมายไทยเกี่ยวกับเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม

ความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชนด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรับผิดชอบทางแพ่งในกรณีผู้ก่อให้เกิดสถานการณ์น้ำท่วมต้องเข้าผูกพันคดีใช้ค่าสินไหมทดแทน ไม่ว่าจะเกิดจากความจงใจก็ดีหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม เช่นว่านี่เมื่อเกิดความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์น้ำท่วมที่ดินได้มีส่วนก่อขึ้นมาแล้วนั้น ผู้ที่ก่อให้เกิดสถานการณ์น้ำท่วมก็ต้องรับผิดชอบคดีใช้ค่าสินไหมทดแทน เช่นนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

เคยมีตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่เคยวินิจฉัยเอาไว้ในประเด็นเกี่ยวกับปัญหาน้ำท่วมในบริเวณที่จอดรถของอาคารชุด (คอนโดมิเนียม) จากความประมาทเลินเล่อของนิติบุคคลอาคารชุด ท้ายที่สุดเมื่อเกิดความเสียหายต่อรถยนต์ของเจ้าของร่วมอาคารชุดดังกล่าว ที่เจ้าของร่วมเอามาจอดไว้ในบริเวณที่จอดรถของอาคารชุด นิติบุคคลอาคารชุดยอมเป็นผู้กระทำละเมิด จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อเยียวยาความเสียหายให้กับเจ้าของร่วม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4493/2543 พระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 ต้องการให้เจ้าของกรรมสิทธิในห้องชุดอันเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคลสามารถใช้สิทธิในห้องชุดได้ตามสิทธิของตนแต่ทรัพย์สินส่วนกลางถือว่าเป็นกรรมสิทธิ์ร่วมระหว่างเจ้าของห้องชุดซึ่งมีไว้เพื่อใช้หรือเพื่อประโยชน์ร่วมกันทั้งกฎหมายและข้อบังคับของนิติบุคคลอาคารชุดล้วนกำหนดให้เป็นหน้าที่ของนิติบุคคลอาคารชุดจำเลยที่ 1 ต้องดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนกลางของอาคารชุดเมื่อสาเหตุที่น้ำท่วมห้องชุดของโจทก์เพราะน้ำฝนเอ่อล้นจากท่อรับน้ำภายในอาคารชุดเนื่องจากท่อรวมรับน้ำอุดตัน ซึ่งจำเลยที่ 1 มีหน้าที่ดูแลให้ท่อระบายน้ำดังกล่าวระบายน้ำได้ตลอดเวลา แม้โจทก์มิได้นำสืบว่าเหตุใดท่อน้ำจึงอุดตันและจำเลยที่ 1 ได้กระทำการอย่างไรกับสิ่งอุดตันนั้นหรือบริเวณที่อุดตันนั้นไม่อาจตรวจพบได้โดยง่าย ก็ถือได้ว่าเป็นการกระทำละเมิดของจำเลยที่ 1 แล้วเพราะจำเลยที่ 1 ได้เก็บเงินค่าดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนกลาง แล้วว่าจ้างบริษัทเอกชนที่มีอาชีพในการบริหารอาคารชุดมาทำหน้าที่แทน เมื่อบริษัทดังกล่าวละเว้นหน้าที่โดยประมาทเลินเล่อปล่อยให้ท่อระบายน้ำอุดตันจนน้ำท่วมห้องชุดของโจทก์เช่นนี้ย่อมเป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์

อีกประการหนึ่งหากผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินหรือผู้ที่เป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่เผชิญกับความเดือดร้อนรำคาญที่ได้รับจากน้ำท่วมซึ่งในบริเวณแดนกรรมสิทธิของตนอันเนื่องมาจากการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดของเพื่อนบ้านผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่อยู่บริเวณรั้วติดกัน (อยู่ติดกัน) ไม่ว่าจะการกระทำดังกล่าวของเพื่อนบ้านจะเป็นการกระทำเพื่อจัดการทรัพย์สินของเพื่อนบ้านเองหรือการกระทำเพื่อใช้สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของเพื่อนบ้าน แต่ถ้การกระทำของเพื่อนบ้านดังกล่าวเป็นการกระทำในลักษณะที่มุ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินหรือผู้ที่เป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่อยู่บ้านใกล้เคียงกันแล้วนั้น ย่อมเป็นการใช้สิทธิเกินส่วนจนไปกระทบต่อสิทธิของผู้อื่น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 421 ที่บัญญัติเอาไว้ว่า “การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้น ท่านว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย”

ประเด็นนี้เคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจเกี่ยวกับการกระทำในที่ดินของตนเอง แล้วไปทำให้เกิดน้ำท่วมซึ่งของเพื่อนบ้านใกล้เคียง จนบังเกิดความเสียหายแก่เพื่อนบ้านใกล้เคียง เช่นว่านี้ย่อมเป็นการใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่เพื่อนบ้านถือเป็นการใช้สิทธิเกินส่วน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 421

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 37/2529 การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้นเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย โจทก์จำเลยมีตึกแถวอยู่ติดกันและมีท่อระบายน้ำโสโครกฝังอยู่ด้านหลังของตึกแถวเป็นแนวเดียวกัน 1 ท่อเพื่อระบายน้ำร่วมกันไปสู่ท่อระบายน้ำสาธารณะโจทก์จำเลยมีเรื่องพิพาทกันมาก่อนแล้ว จำเลยนำแผ่นเหล็กเจาะรูเล็กๆ ปิดกั้นทางระบายน้ำที่จะระบายมาจากบ้านโจทก์จนเป็นเหตุให้เกิดน้ำท่วมซึ่งบ้านโจทก์เป็นการกระทำที่จงใจจะให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ถึงแม้จะกระทำในที่ดินของตนเองก็เป็นการใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นอันเป็นการกระทำโดยละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 421 โจทก์ร้องขอให้ใช้วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาในกรณีฉุกเฉินให้จำเลยรื้อถอนแผ่นเหล็กดังกล่าวออกเมื่อศาลอนุญาตแล้วโจทก์ก็เอาแผ่นเหล็กที่จำเลยนำไปปิดกั้นออกการกระทำของโจทก์ดังกล่าวได้รับความคุ้มครองตามคำสั่งศาลอันชอบด้วยกฎหมายถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำโดยละเมิด

จากที่กล่าวมาในข้างต้น พบได้ว่าคดีที่ศาลยุติธรรมอังกฤษได้ตัดสินเอาไว้เกี่ยวกับประเด็นของสถานการณ์น้ำท่วม ส่วนมากมักเป็นคดีที่เกี่ยวกับเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วม แต่คดีที่ศาลยุติธรรมไทยได้เคยตัดสินเอาไว้เกี่ยวกับประเด็นของสถานการณ์น้ำท่วมมีทั้งคดีเกี่ยวกับความรับผิดชอบเพื่อละเมิดอันเกิดจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออันก่อให้เกิดสถานการณ์น้ำท่วมและคดีเกี่ยวกับการใช้สิทธิเกินส่วนแล้วไปก่อให้เกิดสถานการณ์น้ำท่วมในอาคารหรือเคหสถานของเพื่อนบ้าน ซึ่งคดีที่ศาลยุติธรรมไทยได้เคยตัดสินเอาไว้เกี่ยวกับประเด็นเหล่านี้มีเพียงไม่กี่คดีเท่านั้น

5. บทสรุป

กล่าวโดยสรุป ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษสร้างหลักเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมที่ไม่เพียงกำหนดสิทธิของเจ้าของที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์ในการป้องกันความเสียหายใดๆ อันเนื่องมาจากความเดือดร้อนรำคาญที่เกิดขึ้นมาจากสถานการณ์น้ำท่วมและหน้าที่ของเจ้าของที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์ที่อยู่บริเวณริมน้ำหรือทางน้ำต่างๆ ที่จะต้องกระทำอย่างระมัดระวังเพื่อป้องกันผลร้ายจากสถานการณ์น้ำท่วมไม่ให้กระทบต่อเพื่อนบ้านที่มีรั้วติดกันหรือชุมชนละแวกใกล้เคียง พัฒนาการกฎหมายคอมมอนลอว์ว่าด้วยเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมมีการจัดวางสิทธิและหน้าที่ของเพื่อนบ้านผู้ที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงอย่างชัดเจน สิทธิและหน้าที่เช่นนี้ถูกกำหนดขึ้นมารองรับสถานการณ์ภัยพิบัติหรือปัญหาจากสถานการณ์น้ำท่วม ให้คอยระมัดระวังซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนบ้านอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์น้ำท่วมที่อาจเกิดขึ้นได้จากความไม่แน่นอนของธรรมชาติในทุกเมื่อ อีกทั้งยังให้เพื่อนบ้านมีหน้าที่ระมัดระวังในการปลูกสร้างอาคาร เคหสถานหรือสิ่งปลูกสร้างใดๆ รวมทั้งแหล่งน้ำที่ตนเองได้สร้างขึ้น ในลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดสิ่งกีดขวางทางระบายน้ำหรือไม่ทำลายทางระบายน้ำอันเป็นต้นเหตุทำให้น้ำท่วมซึ่งสร้างเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมขึ้น ในทำนองเดียวกันระบบกฎหมายซีวิลลอว์ประเทศไทยไม่ได้ก่อร่างสร้างหลักเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมเฉกเช่นเดียวกับระบบกฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษ เพียงแต่ศาลยุติธรรมไทยใช้บทกฎหมายลายลักษณ์อักษร ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และ 421 ยกมาปรับกับคดีที่มีประเด็นเกี่ยวข้อง รวมทั้งนำกฎหมายลายลักษณ์อักษรมาใช้ในบรรดากรณีสถานการณ์น้ำท่วมซึ่งต้องด้วยบทบัญญัติลายลักษณ์อักษรและตามปรัชญาความมุ่งหมายของบทบัญญัติลายลักษณ์อักษรนี้ๆ

สิ่งสำคัญที่ได้จากการศึกษากฎหมายคอมมอนลอว์อังกฤษเกี่ยวกับเหตุรำคาญจากสถานการณ์น้ำท่วมก็คือผู้เป็นเจ้าของอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่อยู่บริเวณริมน้ำหรือทางน้ำต่างๆ พึงจะต้องกระทำอย่างระมัดระวังเพื่อไม่ก่อให้เกิดสถานการณ์น้ำท่วม ด้วยการทึ่ทำบ่ารุงหรือดูแลรักษาแหล่งน้ำหรือทางระบายน้ำอย่างเหมาะสม ระมัดระวังไม่ไปสร้างความเสียหายแก่เพื่อนบ้านหรือผู้ที่อาศัยอยู่โดยรอบ ในขณะที่เดียวกันการเทียบเคียงกับกฎหมายซีวิลลอว์ประเทศไทย ไม่ว่าจะเปรียบเทียบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และ 421 พร้อมกับศึกษาตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่กล่าวมาในข้างต้น ก็ทำให้ทราบว่าเจ้าของอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างต้องกระทำตามหน้าที่โดยใช้ความระมัดระวัง ไม่ปล่อยปละละเลยให้แหล่งน้ำของตนอุดตันหรือถูกปิดกั้นจนเกิดสถานการณ์น้ำท่วมซึ่งบริเวณที่อยู่อาศัยหรือสิ่งปลูกสร้างของเพื่อน

บ้าน รวมทั้งไม่ควรรกรกระทำกรอย่างหนึ่งอย่างใดในที่ดินของตนเอง แล้วไปทำให้เกิดน้ำท่วมขังของเพื่อนบ้านใกล้เคียง จนบังเกิดความเสียหายแก่เพื่อนบ้านใกล้เคียง

6. บรรณานุกรม

- Andrew Williams. (2014). *Flood Claims*. Retrieved September 18, 2019, http://www.atlanticchambers.co.uk/media/98714/nov_2014_-_flooding_-_andrew_williams.pdf
- Committee on Climate Change. (2012). *Climate change – is the UK preparing for flooding and water scarcity?*. London: Committee on Climate Change.
- David Crichton. (2012). *Flood plain speaking 3rd edition*. Retrieved September 19, 2019, https://www.cii.co.uk/media/2233858/flood_plain_speaking_3rd_ed.pdf
- Derbyshire County Council. (2015). *Guidance Notes: Highways Statutory Duties and Vested Powers*. Matlock: Derbyshire County Council.
- Devon City Council. (2014). *Riparian Owner Responsibility*. Retrieved September 19, 2019, <https://www.devon.gov.uk/floodriskmanagement/question/riparian-owner-responsibility/>
- Donald Houston, et al. (2001). *Pluvial (rain-related) flooding in urban areas: the invisible hazard*. York: Joseph Rowntree Foundation.
- Environmental Agency. (2009). *Flooding in England: A National Assessment of Flood Risk*. Bristol: Environment Agency.
- Environmental Agency. (2014). *Living on the edge: A guide to your rights and responsibilities of riverside ownership*. Bristol: Environmental Agency.
- Office of the Deputy Prime Minister. (2002). *Preparing for floods: Interim guidance for improving the flood resistance of domestic and small business properties*. London: Office of the Deputy Prime Minister.
- Peter Wynn. (2004). Potential common law liability for privately provided flood defences. *Structural Survey*. 2(22): 110-113.
- Michael Barlow. (2014). *Legal responsibility for flooding*. Bristol: Burges Salmon LLP.
- Robert C. Palmer. (2015). *Modern Nuisance Law from Historical Perspective*. Doctor of Philosophy (Law). Bristol: University of the West of England Faculty of Business and Law.
- UK Environmental Law Association. (2017). *Common Law*. Retrieved September 20, 2019, <http://www.environmentlaw.org.uk/rte.asp?id=183>

UK Environmental Law Association. (2017). *Flooding*. Retrieved September 22, 2019, <http://www.environmentlaw.org.uk/rte.asp?id=98>

William Upton. (2014). *Common law liabilities for flood damage: "Flood me, Flood me not"*. Retrieved September 23, 2019, <https://www.6pumpcourt.co.uk/wp-content/uploads/2014/11/common-law-liabilities-for-flooding-WU.pdf>

7. References

Andrew Williams. (2014). *Flood Claims*. Retrieved September 18, 2019, http://www.atlanticchambers.co.uk/media/98714/nov_2014_-_flooding_-_andrew_williams.pdf

Committee on Climate Change. (2012). *Climate change – is the UK preparing for flooding and water scarcity?*. London: Committee on Climate Change.

David Crichton. (2012). *Flood plain speaking 3rd edition*. Retrieved September 19, 2019, https://www.cii.co.uk/media/2233858/flood_plain_speaking_3rd_ed.pdf

Derbyshire County Council. (2015). *Guidance Notes: Highways Statutory Duties and Vested Powers*. Matlock: Derbyshire County Council.

Devon City Council. (2014). *Riparian Owner Responsibility*. Retrieved September 19, 2019, <https://www.devon.gov.uk/floodriskmanagement/question/riparian-owner-responsibility/>

Donald Houston, et al. (2001). *Pluvial (rain-related) flooding in urban areas: the invisible hazard*. York: Joseph Rowntree Foundation.

Environmental Agency. (2009). *Flooding in England: A National Assessment of Flood Risk*. Bristol: Environment Agency.

Environmental Agency. (2014). *Living on the edge: A guide to your rights and responsibilities of riverside ownership*. Bristol: Environmental Agency.

Office of the Deputy Prime Minister. (2002). *Preparing for floods: Interim guidance for improving the flood resistance of domestic and small business properties*. London: Office of the Deputy Prime Minister.

Peter Wynn. (2004). Potential common law liability for privately provided flood defences. *Structural Survey*. 2(22): 110-113.

Michael Barlow. (2014). *Legal responsibility for flooding*. Bristol: Burges Salmon LLP.

Robert C. Palmer. (2015). *Modern Nuisance Law from Historical Perspective*. Doctor of Philosophy (Law). Bristol: University of the West of England Faculty of Business and Law.

UK Environmental Law Association. (2017). *Common Law*. Retrieved September 20, 2019, <http://www.environmentlaw.org.uk/rte.asp?id=183>

UK Environmental Law Association. (2017). *Flooding*. Retrieved September 22, 2019, <http://www.environmentlaw.org.uk/rte.asp?id=98>

William Upton. (2014). *Common law liabilities for flood damage: "Flood me, Flood me not"*. Retrieved September 23, 2019, <https://www.6pumpcourt.co.uk/wp-content/uploads/2014/11/common-law-liabilities-for-flooding-WU.pdf>

สำนักวิชาบริหารรัฐกิจ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

School of Public Administration Chiang Rai Rajabhat University
เลขที่ 80 หมู่ 9 ตำบลบ้านต๋อน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่